

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ - KIRIKKALEÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI
(HEMŞİRELİK ESASLARI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tolga ALKAN

**HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK TARİHİ BİLGİLERİ ile MESLEKİ
TUTUMLARI**

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Hüsna ÖZVEREN

YOZGAT 2019

**YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI**

T.C.

**YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

İmza

.....
T. İ. A. Alkan
4/1/16

**YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
YÖNERGE UYGUNLUK SAYFASI**

T.C.

**YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

“Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileri ile Mesleki Tutumları” adlı Hemşirelik Ana Bilim Dalı yüksek lisans tezi, Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi 'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Tolga Alkan

İmza

Danışman

Doç.Dr. Hürna Özveren

İmza

Prof.Dr. Payma R. Z. PT

Ana Bilim Dalı Başkanı

İmza

	YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ TEZ ONAY FORMU

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Hemşirelik Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 90110116013 öğrenci numaralı öğrencisi Tolga ALKAN'ın hazırladığı "Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileri ile Mesleki Tutumları" başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 25/06/2019 tarihinde (saat: 11:00) yapılmış, tezin onayına oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Feriye Kozat

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Hüsnü Över

(Danışman)

Jüri Üyesi : Dr. Öğrt. Ayşe Senay Topuz

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...../...../..... tarih ve ..... sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Prof. Dr. Yalçın ARAL
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK TARİHİ BİLGİLERİ İLE MESLEKİ TUTUMLARI

Tolga ALKAN

Bu araştırma hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumlarını incelemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini bir şehir hastanesi ve üniversite araştırma uygulama merkezi hastanesinde çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 402 hemşire oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulan tanıtıcı özellikler formu, hemşirelik tarihi bilgi formu ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ)'den oluşan bir anket formu ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı yüzde, Student t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Duncan testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin % 75,1'inin kadın, %66,4'ünün lisans mezunu olduğu, %68,7'sinin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %79,9'unun da mesleğini severek yaptığı saptanmıştır. Hemşirelerin %80,1'inin hemşirelik tarihi eğitimi aldığı belirlenmiş olup %62,4'ünün de hemşirelik tarihi eğitimini üniversite eğitimi sırasında aldığı belirlenmiştir. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi sorularından aldıkları puanların ortalamasının, 26 puan üzerinden $9,86 \pm 3,92$ olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin eğitim, hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma, hemşirelik tarihine gereken öneminin verildiğini düşünme ve tarih türünde kitap okuma durumlarının bilgi puan ortalamasını etkilediği bulunmuştur ($p < 0,05$). Araştırmada hemşirelerin HMTÖ toplam puanı ve alt boyutlarından aldıkları puanlar incelendiğinde; sırasıyla ölçek genel toplam puanının $160,61 \pm 21,21$, hemşirelik mesleğinin özellikleri alt ölçek puanının $77,98 \pm 10,96$, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt ölçek puanının $44,47 \pm 9,95$ ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt ölçek puanının $38,17 \pm 5,62$ olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin cinsiyet, eğitim durumları ve hizmet yılına göre HMTÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$).

Bu sonuçlarla doğrultusunda, temel hemşirelik eğitiminde hemşirelik tarihi öğretimine daha fazla yer verilmesi ve uygun tekrarların yapılması, hemşirelik tarihine ilişkin niteliksel çalışmaların yapılması ve hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili konferans ve seminerlere yönlendirilmesi de önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, hemşirelik tarihi, mesleki tutum, tarih bilgisi

ABSTRACT

Master's Thesis

NURSING HISTORY KNOWLEDGE AND PROFESSIONAL ATTITUDES OF NURSES

Tolga ALKAN

This study was carried out as a cross-sectional descriptor to examine nursing history and professional attitudes of nurses. The sample of the study consisted of 402 nurses working in a city and university hospital and agreeing to participate in the study. The data were collected by a research questionnaire consisting of the Introductory Traits Form, Nursing History Information Questionnaire Form and Attitude Towards Nursing Profession Scale. Number of data, Student t Test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and Duncan test were used to evaluate the data.

It was found that 75.1% of the nurses participating in the study were female, 66.4% were undergraduate, 68.7% of them chose the profession of nursing and 79.9% of them liked doing their profession. It was determined that 80.1% of the nurses received nursing history education and 62.4% of them received nursing education during their university education. It was determined that the mean score of nurses from nursing history knowledge questions was 9.86 ± 3.92 on 26 points. It was found that nurses' education, nursing history, taking care about nursing history, giving importance to the history of nursing, and reading status in history influenced the mean score of knowledge ($p < 0,05$). When the scores of the nurses' attitude scale total score and their subscales were examined; the total score of the scale was 160.61 ± 21.21 , the characteristics of the nursing profession, subscale score of 77.98 ± 10.96 , the preference of the nursing profession, the subscale score of 44.47 ± 9.95 , and the attitude towards the general status of the nursing profession. The scale score was found to be $38,17 \pm 5,62$. There was a statistically significant difference between the mean scores of the attitude scale of the nurses according to gender, educational status and year of service ($p < 0,05$).

With these results, it is suggested that nursing history teaching should be included more in basic nursing education and appropriate repetitions should be made, qualitative studies on nursing history and nurses should be directed to conferences and seminars about nursing history.

Key Words: nursing, nursing history, professional attitude, history knowledge

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	ii
TEZ ONAY FORMU	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	x
ÖNSÖZ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Soruları.....	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Hemşirelik Tanımı.....	5
2.2. İlk Çağlarda Hemşirelik Tarihi	5
2.3. Orta Çağda Hemşirelik Tarihi	9
2.4. Yeniçağda Hemşirelik Tarihi	11
2.5. Yakınçağda Hemşirelik Tarihi.....	12
2.6. Meslek Tanımı	18
2.7. Mesleki Tutum	18
2.8. Mesleki Tutumu Etkileyen Faktörler	19
2.9. Mesleki Seçim.....	19
3. YÖNTEM	21
3.1. Araştırmanın Tipi.....	21
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	21
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	21
3.3.1. Araştırmanın evreni	21
3.3.2. Araştırmanın örnekleme	21
3.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri.....	22
3.5. Veri Toplama Araçları.....	22
3.5.1. Tanıtıcı özellikler formu	23

3.5.2. Hemşirelik tarihi bilgi soruları formu	23
3.5.3. Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği (HMTÖ).....	24
3.6. Veri Toplama Yöntemi.....	24
3.6.1. Verilerin ön uygulanması.....	24
3.6.2. Verilerin uygulanması.....	24
3.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirilme Teknikleri.....	25
3.8. Araştırmanın Süresi	26
3.9. Olanaklar ile Etik Açıklamalar	27
4. BULGULAR	28
5. TARTIŞMA.....	52
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	60
6.1. Sonuçlar	60
6.2. Öneriler	63
7. KAYNAKLAR.....	64
8. EKLER	72
EK 1. Etik Kurul Kararı.....	72
EK 2. Kurum İzin Belgeleri.....	73
EK 3. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Kullanımına İlişkin İzin Belgesi	76
EK 4. Gönüllü Onam Formu	77
EK 5. Veri Toplama Formu.....	79
EK 6. Tablolar	88
9. ÖZGEÇMİŞ	91

TABLOLAR DİZİNİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo I - Kurumlarda örneklem kapsamına alınan hemşire sayısının dağılımı.....	22
Tablo 1. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri	28
Tablo 2. Hemşirelerin mesleğe ilişkin özellikleri	30
Tablo 3. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi kaynaklarının dağılımı	32
Tablo 4. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilme durumlarının dağılımı	34
Tablo 5. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanlarının dağılımı	37
Tablo 6. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının dağılımı	38
Tablo 7. Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının dağılımı	41
Tablo 8. Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği (HMTÖ) ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı	45
Tablo 9. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı	46
Tablo 10. Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı	48
Tablo 11. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin incelenmesi	51

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

TDK	: Türk Dil Kurumu
THD	: Türk Hemşireler Derneği
HMTÖ	: Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği
χ^2	: Kruskall Wallis testi
Z	: Mann Whitney U testi
r	: Pearson Korelasyon Katsayısı
$\bar{X}$	: Ortalama
Min.	: Minimum Değer
Max.	: Maximum Değer
SS	: Standart Sapma
n	: Sayı

ÖNSÖZ

Yüksek lisans öğrenimimde gerek ders döneminde, gerek de tez çalışmamın planlanması ve yürütülmesinde bilgi ve deneyimiyle bana yol gösteren ve çok kıymetli zamanını bana ayıran danışmanım sayın Doç. Dr. Hüsna Özveren' e,

Verilerin toplanması aşamasında yardım ve hoşgörülerinden dolayı, değerli arkadaşım Metin Yıldırım başta olmak üzere tüm Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Hastanesi Hemşirelerine ve değerli arkadaşım Nadire Tüzer başta olmak üzere tüm T.C. Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi Hemşirelerine,

Yüksek lisans öğrenim hayatım boyunca devamlı bana manevi destek sunan değerli arkadaşım Arş. Gör. Adem Tokpınar'a,

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Beyin Cerrahi Yoğun Bakım'daki tüm çalışma arkadaşlarıma,

Çalışmam sırasında bana fikirleriyle yol gösteren, varlığı ile en zor zamanlarımda güven veren ve hiçbir konuda desteğini esirgemeyen canım eşim Meral Çalışkan Alkan'a,

Bilgi ve tecrübeleriyle yardımlarını gördüğüm Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı sayın hocam Prof. Dr. Sevinç Polat'a, Öğretim Üyesi sayın hocalarım ve Doç. Dr. Mahmut Kılıç'a, Doç. Dr. Nazan Kılıç Akça'ya ve Dr. Öğr. Ü. Selda Yüzer Alsaç'a,

Beni bu günlere getiren sevgili annem ve babama teşekkürlerimi sunuyorum.

Tolga Alkan

1. GİRİŞ

Hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun mevcut ve olası sorunlara karşı fizyolojik ve psikososyal gereksinimlerinin holistik bir yaklaşımla tanımlanmasını ve bakım verilmesini hedefleyen bir meslektir (Ay, 2008; Öz, 2004; Şahin, 2015). Bireyler, düşünsel ve duygusal açılardan geliştirdiği çeşitli psikolojik eylemlerini davranışlarına yansıtarak zamanla meslekleriyle ilgili bir tutum geliştirirler (Korkmaz ve Görgülü, 2010). Sosyal yapı içinde kişileri ve meslekleri etkileyen mesleki tutum, mesleğin seçilmesinde, eğitiminde ve yerine getirilmesinde önemli bir unsurdur ve mesleki başarıda önemlidir (Altuntaş ve Baykal, 2008; Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu, 2009). Bu konu ile ilgili yapılan bir çalışmada hemşirelik mesleğini tercih etmede tutum boyutunun en etkili değişken olduğu belirlenmiştir (Al-Omar, 2004).

Meslek adayları üniversiteye geçerken, hemşirelik mesleğini seçme konusunda hemşirelik bölümlerinde okuyan veya hemşire olan arkadaşlarından bilgi edinmeye çalışmakta ve onların bu konudaki mesleki tutumlarını önemsemekte ve etkilenmektedir (Al-Omar, 2004). Bu nedenle mezun olan hemşirelerin bakımı en etkin biçimde verebilmesi için hemşirelik felsefesini, ne yaptığını, niçin yaptığını anlaması, hemşirelik tarihini bilmesi ve profesyonel hemşireliğe uygun bilgi, beceri, davranışları ve tutumu kazanması gereklidir (Orak ve Alpar, 2012).

Ülkemizde zaman ve teknolojik gelişmelerin etkisi ile günümüze kadar hemşirelik mesleği büyük yol almıştır. Bilimselleşme ve meslekleşme yolunda önemli adımlar atılmaya devam etmektedir (Çoban, 1999). Profesyonel hemşireliğin temellerini atan Nigthingale, Henderson, Peplau gibi birçok değerli kuramcı ve bilim insanı hemşirelik tarihine değerli katkılarda bulunmuşlardır. Ondokuzuncu yüzyılda Florance Nightingale hemşirelik mesleğine bilimsel yaklaşım kazandırmış ve çağdaş hemşireliğin başlangıcını oluşturmuştur (Karabulut, Gürçayır ve Aktaş, 2017; Burns ve Grove, 2005; Şentürk, 2014). Uluslararası Hemşireler Konseyi (International Council of Nurses) (ICN) 1899 yılında kurulmuş dünyanın ilk ve en geniş uluslararası organizasyonudur. (http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/tr_.aspx). Ülkemizde ise hemşirelik mesleğine olan ihtiyaç Besim Ömer Paşa tarafından fark edilmiş olup İstanbul'daki tanınmış ailelerin kızlarını, "Gönüllü Hastabakıcılık Kursu"na davet etmiştir. Bu kurs vasıtasıyla 1925 yılında Kızılay Hemşirelik Okulu olarak kurulmuştur (Şentürk, 2014). Türkiye'de

hemşirelikte lisans düzeyinde eğitim ilk kez 1955 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nun açılmasıyla başlamıştır (Güneş, Demir, Eşer ve Khorshid, 2008;Ergöl, 2011). Ülkemizde hemşirelikte yüksek lisans eğitimi 1968 yılında, hemşirelikte doktora eğitimi ise, 1972 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde başlatılmıştır (Ergöl, 2011; Şentürk, 2014). Son yıllarda ülkemizde hem hemşirelik lisans, hem de hemşirelik yüksek lisans programları hızla artmıştır (Ergöl, 2011; Ulusoy, 1998).

Hemşirelik mesleği, son yüzyılda sağlık hizmetlerinin hızlı ve tempolu değişimine paralel olarak gelişim göstermektedir. Günümüzde hemşirelik eğitimi giderek gelişmesine rağmen hemşirelik öğretiminde hemşirelik tarihine yeterince yer verilmediği görülmektedir. Oysaki hemşireliğin uzun ve zengin bir tarihi gelişimi vardır (Madsen, 2008; Patricia, Connolly, Mann Wall, Whelan, Fairman, 2010). Bir mesleğin bugünkü durumunu değerlendirmek için geçmişine bakmak, tarihi gelişimini bilmek, söz konusu mesleğin nasıl ortaya çıktığını, tarihi süreçte nasıl geliştiğini ve günümüze kadarki geçirdiği dönemleri bilmek gereklidir (Gören ve Yalım, 2016; McAllister, Madsen, Godden, Greenhill, Rachel, 2010). Bu sebeple her profesyonel meslekte olduğu gibi hemşirelik eğitiminde de olmazsa olmazların başında meslek tarihi gelmelidir. Lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi içerisinde, hemşirelik tarihine farklı derslerde değinildiği gibi, “hemşirelik tarihi ve deontolojisi” dersi kapsamında öğrenci hemşirelere aktarılmaktadır. Fakat hemşirelik tarihi eğitiminin yeterliliği ve etkinliği konusunda literatürde yeterince bilgi yer almamaktadır.

Hemşirelik tarihinin iyi anlaşılabilmesi veya yanlış bilgilerin hemşirelik tarihi gibi algılanması meslek imajının kötü yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Geçmiş hemşirelik uygulamaları, deneyimleri ve değerleri hakkında bilgi eksikliği, bu alanda daha çok tarihsel araştırma yapılması gerektiğini göstermektedir. Hemşirelik tarihinin daha ayrıntılı öğretilmesi, liderlik ve hemşirelik kimliğini güçlendirir, zenginleştirir, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri geliştirir. Aynı zamanda hemşirelerin, öz-yeterliliklerini göstermelerine ve rol baskılarına karşı dirençli olmalarını sağlar ve güçlü bir profesyonel kimliğin geliştirilmesine de yardımcı olur. Ayrıca hemşirelerin tarihi bilgilerini güçlendirmek meslek algısını, mesleğe olan tutumunu ve bakımını da doğrudan etkileyecektir (Holme, 2015). Doğru tarihsel farkındalık hemşirelerin, geçmişteki karmaşıklığı fark ederek geçmiş uygulamalardan

ders çıkarmasına ve günümüzde hemşireliğe uygun olmayan uygulamaları ayırt etmesine yardımcı olacaktır (Holme, 2015;Lait, 2000; Patricia vd., 2010).

Hemşirelerin meslek tarihi bilgisinin yeterliliği; meslek imajını, mesleğe karşı tutumunu, mesleği temsil etmesini ve mesleği geliştirmesi açısından önemlidir. Yanlış ya da eksik hemşirelik tarihi bilgisi kötü bir meslek imajı oluşmasına neden olur ve meslek çalışanlarını ve eğitimcileri olumsuz etkiler. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumlarının bilinmesiyle hemşirelik mesleğinin zorlukları, sosyal durumu, çalışma şartları, meslek üyeleri, mesleğin genel durumu gibi konular hakkında bilgi sahibi olunacaktır (Çoban ve Kaşıkçı, 2010). Bu doğrultuda hemşirelerin mesleğe karşı olumsuz tutumlarının bilinmesi, müfredat programlarında bu olumsuz tutumların değiştirilmesine yönelik eğitim hedeflerinin planlanmasına ve uygulanmasına katkı sağlayacaktır. Böylece, meslek adaylarına hemşirelik eğitimi sırasında mesleğe ilişkin olumlu tutumlar kazandırılarak mesleğe bağlı ve mesleğini seven hemşireler yetiştirilmesine yardımcı olacaktır.

Literatüre baktığımızda hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgilerinin değerlendirildiği çalışmaya rastlanmamış olup, hemşirelerin sadece mesleki tutumlarının ölçüldüğü (Çoban ve Kaşıkçı, 2010; Demir Dikmen vd., 2014; Eskimez, 2008; Güven, 2019; Tarhan, Kılıç ve Yıldız, 2016; Vicdan Kacaroglu, 2010) çalışmalar yer almaktadır. Gerek ülkemizde gerekse yabancı kaynaklarda hemşirelerin hemşirelik tarihi hakkında bilgileri ile hemşirelik mesleğine karşı tutumları arasında nasıl bir ilişki olduğuna yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu araştırma ile hemşirelerin mesleğe karşı tutumları ile meslek tarihi hakkındaki bilgileri birlikte değerlendirilmiştir. Bu çalışma sonuçları, hemşirelik eğitimine ve dolayısıyla hemşirelik mesleğini geliştirme ve iyileştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumlarını incelemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Soruları

1. Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgileri nedir?
2. Hemşirelerin mesleki tutumları nedir?
3. Hemşirelerin bazı tanıtıcı özellikleri hemşirelik tarihine ilişkin bilgilerini etkiliyor mu?
4. Hemşirelerin bazı tanıtıcı özellikleri mesleğe ilişkin tutumlarını etkiliyor mu?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Hemşirelik Tanımı

Hemşirelik, bugüne kadar farklı otoritelerce birçok şekilde tanımlanmıştır. Florence Nightingale'in 1860'ta yaptığı tanıma göre "Hastayı iyileştirmek için hasta çevresini düzenleme ve iyileştirme eylemi"dir. 1955'te ise, Virginia Henderson hemşireyi "bireyin sağlığına ve bağımsızlığına kavuşma sürecindeki dinamik güç" olarak tanımlamış ve çok daha kapsamlı bir şekilde hemşireliği de "hemşirenin temel ve benzersiz görevi, sağlam veya hasta bireylere, sağlıklarını korumaları veya tedavileri sırasında veya huzur içinde ölmeleri için, yardım eden güç olmaktadır. Hemşire bu yardımı, birey yeterli kuvvet, istek ya da bilgiye sahip oluncaya ve bunları yarımsız yapabilecek duruma gelinceye kadar sürdürür ve bireyi en kısa zamanda bağımsızlığına kavuşturmayı amaçlar" şeklinde açıklamıştır (Atabek Aştı ve Karadağ, 2014; Karadağ, Çalışkan ve Göçmen Baykara, 2017)

ICN'ye göre hemşirelik; bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını koruma ve geliştirmeye yardım eden ve hastalık halinde iyileştirme ve rehabilite etmeye katılan bir meslek grubudur (Ulusoy, 1996).Türk Hemşireler Derneğinin (THD) 1981 yılında yaptığı hemşirelik tanımı ise "Hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını ve esenliğini koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirme amacına yönelik hemşirelik hizmetlerinin planlanması, örgütlenmesi ve değerlendirilmesinden; bu hizmetleri yerine getirecek bireylerin eğitiminden sorumlu bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplindir" şeklindedir (Atabek Aştı ve Karadağ, 2014; Birol, 2002; Velioğlu, 2012).

2.2. İlk Çağlarda Hemşirelik Tarihi

İlkel toplumlarda sağlık işleri ve hastaların bakımı, yabancı ve misafirleri ağırlamak, fakirleri giydirmek, doyurmak ve barındırmakla başlamış olup folklorik gelenekler ve sihirbazlık da hasta bakımında büyük rol oynamıştır (Şentürk, 2014).İlk Çağlarda hemşirelik ayrı bir uğraş olmaktan çok, kadının sağaltım ve anne rollerinden ileri gelen uygulamalar halinde olduğu görülmektedir. Kadınların hasta bakımı antik Yunan dönemiyle başlar (Ökdem, Abbasoğlu ve Doğan, 2000).

Yazılı tarihe bakıldığında milat öncesinde farklı toplumlarda hasta tedavileri ve bakımı kendine has uygulamalarıyla öne çıkmıştır. Sümerler M.Ö. 4000 yıllarında Mezopotamya'da 2 bin yıl hüküm sürmüştür ve dinin tıbbı etkisi çokça görülmüştür (Şentürk, 2014). Sümerlilerin inancına göre sağlık ve hastalıkların birçoğu tanrıyla ilgilidir. Tanrıları kızdırıp hastalık oluşturabilecek nedenler; gerekli duaların yapılmaması, kurban sunulmaması, ara bozuculuk, hile, hırsızlık yapılması, dini törenlerde kurallara aykırı davranılmasıdır (Erdemir Demirhan, 2014). Sümerler su ve suyla tedaviye, banyo ve temizliğe önem vermişlerdir. Daha sonraları Eti Türkleri de Sümerlerden etkilenerek yine temizlik üzerinde durmuşlardır (Sevimli, 2005). Sümerlerin parçalanmasıyla Sümer Devleti'nin kuzeyinde oluşan Babillilerde hükümdar Hammurabi kanunları dikkat çekmektedir. Bu kanunlarda tıbbi konular ve hekimlerden bahsedilmektedir. Tarihte ilk kez hastane kuran topluluk Babilliler olmuştur. Babillilerde hekimlerin yanı sıra geleneksel olarak sihirbazların varlığı da devam etmiştir. Yine Sümer Devleti'nin parçalanmasıyla güney bölgesinde kurulan Asurlular medeniyetinde ise Babil'deki uygulamalar benzerlik göstermektedir (Şentürk, 2014).

Tıbbı ait en eski yazılı eserler Mısır uygarlığında M.Ö. 4688-1152 yılları arasında görülmektedir. Bunlardan en önemlisi M.Ö. 1500 yıllarında yazılan, 115 sayfadan oluşan ve içinde 900 reçete barındıran Ebers papirüsüdür. Ayrıca Mısırlılar ölülerin bozulmasını önlemek için o dönemlerin en gelişmiş mumyalama tekniklerini uygulamıştır. Fakat mısırlılarda dinin insan kadavrası üzerindeki araştırmaları yasaklaması, anatominin gelişmesini engellemiştir (Şentürk,2014). Eski Mısır inancına göre "her şeyin bir ruhu vardır ve bu ruhlar insanların günlük yaşamını etkiler. Bu ruhların bir kısmı tanrılaştırılmıştır. Tanrılara saygı gösterilmemesi durumunda tanrıların kişi için çok zararlı olacağına inanmışlardır. Eski Mısırlılar, kalbin fiziksel, duygusal yaşamın ve aklın merkezi olduğuna inanmışlardır. Tüm duyguları, ruhsal durumu ve kişilik özelliklerini kalple ilintili olarak açıklamışlardır (Mutluluk-geniş kalp, mutsuzluk-dar kalp). Beyin ve kafatasının yapısına ilişkin bilgileri vardır. Beynin zarlarını, beyindeki girinti ve çıkıntıları tanımlamışlar, beyin bir yanında hasar olduğunda bedenin karşı tarafının felç olduğunu anlamışlardır. Dövme yapma, sünnet (14 yaşında yasal bir zorunluluk olarak) ve masaj uygulamaları yapmışlardır. Çeşitli hijyenik uygulamalar yapmışlar, sık banyo, yemekten önce ve sonra el yıkama, bazı

hastalıkların tedavisi için sıcak ve soğuk banyolar yapmışlardır (Erdemir Demirhan, 2014).

M.Ö. 2000 yıllarındaki Hint uygarlığında ise, sihir ve büyücülük etkileri çokça görülmüştür. İnanışlara göre hekimlik ve sağlık tanrısı Dhavantari'dir. Hekimlik yapmanın kuralları yasalarla belirlenen eski Hint uygarlığında, hekimlik iki koldan gelişmiştir. Bunların birincisi Atharva (Artharea) Veda; büyü ile yapılan hekimlik uygulamaları, ikincisi ise Rig Veda; otlardan ilaç yapılarak uygulanan hekimliktir (Demirci, 1991; Erdemir Demirhan, 2014).Hint uygarlığı, çağımıza en çok yazılı belge bırakan uygarlıktır. Hintlilerin en önemli eseri Susruta'nın kitaplarıdır. Cerrahi, tanı yöntemleri, iç hastalıklar ve tedavileri, zehirler ve panzehirler, göz ve kulak hastalıkları olmak üzere 6 bölümden oluşan Susruta kitaplarında çiçek, sıtma, tüberküloz gibi hastalıklardan ve kadınlar için özel doğumevleri bulunduğu bahsedilmiştir. Ayrıca Hintliler bulaşıcı hastalıkların bildirimini zorunlu tutmuşlar ve çevreye duyurmuşlardır (Erdemir Demirhan, 2014; Şentürk, 2014). Banyo ve lağım sistemi yapmışlar, verem hastalığını ilk kez tanımlamışlar, idrarın tadına bakarak diyabet hastalığını tanıma yöntemi geliştirmişler, kan alma, vantuz uygulama, lavman yapma, katarakt ve tonsil ameliyatı yapma, derin kanamalarda arterleri bağlama yöntemlerini bulmuşlardır. Plastik cerrahi ameliyatları yapmışlar, bedenin başka yerlerinden deri transplantasyonları ve ekstremitte amputasyonları dayanmışlardır. Mesane taşlarını üretra yolundan çıkarmayı da uygulamışlardır. Cerrahinin çok geliştiği eski Hint uygarlığında pek çok hassas ve ince cerrahi aletler geliştirilmiştir (Erdemir Demirhan, 2014).Hintlilerde hemşireler her zaman erkeklerden oluşmuştur (Eskimez,2008).

Çinlilere bakıldığında M.Ö. 3000'lerdeki ilk dönemlerinde sihirbazlık etkileri görülmekteyken, zamanla bu etkilerden kurtularak daha bilimsel yöntemler geliştirdikleri bilinmektedir. Vücudun çeşitli noktalarına uyguladıkları masaj ve özellikle kendi buldukları akupunktur Çinlilerin sık kullandığı tedavi yöntemleri olmuştur (Şentürk, 2014).Çinlilerin, anatomi hakkında bilgi düzeyleri zayıf olmasına rağmen insan bedeninde iğne batırılacak 400'den fazla nokta tanımlamışlardır. Bu yöntemi hem tedavi hem de anestezi yöntemi olarak kullanmışlardır. Kolera, kızıl, çiçek ve pnömoni hastalıklarını tanımlamışlardır. Otlardan ilaçlar yapmışlar, kolerayı çayla tedavi etmişlerdir. Çiçek aşısı dünyaya Çinlilerden yayılmıştır. Bir Çin cerrahı olan Chang Chung King humma tedavisinde soğuk suyun tedavide kullanılabileceğini

belirtmiştir. Ayrıca nabız ve solunum sayılarıyla birçok tanı koymuşlardır. Esrarı ilk kez narkotik olarak kullanan da eski Çin uygarlığıdır (Erdemir Demirhan, 2014).

Eski Yunan bilimi ilk kez İonia (Batı Anadolu)'da ortaya çıkmıştır. Bu anlayışa göre evrenin düşünce gücü ile açıklanabileceği bildirilmektedir. Eski Yunan tıbbı da iki devrede incelenmektedir. Birincisi M.Ö. 9. yüzyıldan 5. yüzyıla kadar olan mitolojik devir, ikincisi ise M.Ö. 5. yüzyılda başlayan Hippocrate dönemi olmuştur. Mitolojik Yunan Tıbbında hastalıkları tanrıların yaptığına inanılırdı. Fakat anatomi ve fizyoloji daha akla yatkın olarak gelişmişti. Bitkilerden ilaçlar geliştirildi, günümüzde kullanılan "Pharmaca" kelimesi de mitolojik Yunan tıbbından gelmektedir (Erdemir Demirhan, 2014). İlk çağın sonlarına doğru Yunan tıbbı, mitolojiden de beslenerek sonraları tıbbın babası olarak anılan Hippocrate ile pozitif bilime dönüşmüştür. Hippocrate M.Ö. 460-377 yılları arasında yaşamış ve Kos Adası'nda bir tıp okulu kurmuştur. İyi bir cerrah olarak bilinen Hippocrate abseleri açarak temizlemiş, yaraları tedavi etmiş ve kırık kemikleri tespitleyerek alçıya almıştır. Dini etkilerden uzak duran ve hastalıklara sağlam nedenlerle yaklaşan Hippocrate aynı zamanda ileriki nesillere yol göstermesi için tüm gözlemlerini tanımlayıp kayda geçirmiştir (Şentürk, 2014). Yunan tıbbında Hippocrate dışında başka hekimler de vardır. Düşünür hekimlerden Thales herşeyin sudan var olduğunu ve hastalıkları iyileştirmenin yolunun suya başvurmak olduğunu söylemiştir. Düşünür hekimlerden Heracleitos da kükürt banyoları ile deri hastalıklarını iyileştirmiştir. Yine bir başka düşünür Pythagoras ise hekimliğe matematik kurallarını uygulamış, sağlığı bedeninin oluşturan maddelerin dengelerin sağladığını ve bu dengeler bozulduğunda sağlığın da bozulduğunu düşünmüş, beynin de düşünme merkezi olduğunu ortaya çıkarmış, gözün yapısını ve iç organları tanımlamıştır. Asklepios Yunan mitolojisinde iyileştirici tanrıların olarak bilinen bir hekimdir ve simge olarak yanında bir yılan taşırdı. Ayrıca Hygeia da sağlığı koruma tanrıçası olarak bilinmiştir (Erdemir Demirhan, 2014).

2.3. Orta Çağda Hemşirelik Tarihi

Ortaçağ'da Hz. İsa'nın hasta ve yaralıları iyileştirmesi gibi uygulamalar sırasında ilaç ve tıbbi materyallerden faydalanmaması Hristiyanlıkta inanç ile tedavinin önünü açmış, ölümünden sonra da öğretileri tüm Avrupa'da giderek yayılmış ve onun dinsel liderliğinin ışığında özellikle Roma imparatorluğunda birçok asil zengin kadın kendilerini sağlık ve sosyal hizmetlere adanmıştır. Ortaçağın başlangıç dönemlerinde yardım ve bakım amacıyla gönüllü olarak sosyal hizmetlerde çalışan kadınlara deacones, erkeklere ise deacon denilmiştir. Bu kişiler ya hiç evlenmemiş ya da boşanmış olmak şartını taşımak zorundaydılar. Phobe, ilk deacones ve ilk hemşire olarak bilinir. Kadınlar arasında ilk hemşirelik örgütünü kuran da Phobe'dir. Diğer başka ünlü deaconesler iste Marcella, Paula, Fabiola'dır (Şentürk, 2014). Ortaçağ Avrupası'nda sağlık hizmetleri dini güdülenmelerle hastalara kimsesizlere yaşlılara ve mahkumlara yardım ve bakım şeklinde olduğu için hemşirelik daha ön plandaydı (Özden, 2013). Hemşirelik Hristiyanlık ve haçlı seferleri etkisinde bazı dönemlerde ileriye gitmiş fakat dini etkilerle tekrar gerilemeler olmuştur (Eskimez, 2008). Ortaçağda Avrupa'da hemşirelikte önemli bir gelişme yokken, hastaneler ve hasta bakımı iyi durumdadır. Bireyler hastaların bakımı konusunda dini güdülemelerle, özellikle Katolik kilisesi gönüllülerinden oluşmaktaydı. Kiliseye yakın bağlılık bir yandan hemşireliğe güç katarken diğer yandan da hemşireliğin çok katı kurallara bağlı olmasına neden olmuştur. Hemşirelerin görevleri, hastaların fizyolojik gereksinimleriyle, ruhi ve dini inançlarını karşılamak, bakımlarını yerine getirmektir (Ulusoy ve Görgülü,1996). Roma imparatorluğunun M.S. 476 yılında yıkılmasıyla derebeylik (feodalizm) ortaya çıktı ve bilimde iki temel unsur olan feodalite ve skolastik felsefe öne çıktı. Feodalitede halkların sınıflılığı ve toprak sahiplerinin üstünlüğü vardı. Skolastizmde ise Avrupa feodal toplumunda ortaçağ Katolik kilisesinin geleneksel dogmalarına rasyonel dayanaklar sağlanarak, daha anlaşılabilir akla ve bulgulara dayalı hale getirerek bağdaştırma çabalarının yer aldığı düşünce biçimi olmuştur. Skolastizmde düşünce, din kuralları ile sınırlandırılmış olup, olgular ve bilim dini kurallara dayandırılmıştır (Erdemir Demirhan, 2014; Eskimez, 2008;Özden, 2013). Skolastik düşüncenin yükselişi, Ortaçağda hekimliğin Yunan tıbbından da ilham alarak geliştiği yeni bir döneme sebep olmuş, manastırlarda hekimlik ilerlemiştir. Bu da hastanelerin kurulması sonucunu getirmiştir. İlk Hristiyan hastanesi Kayseri'de St. Basil tarafından kurulmuş

olup, bu hastanede hekim ve hemşireler için lojmanlar vardı (Erdemir Demirhan, 2014;Eskimez 2008; Özden 2013; Şentürk, 2014; Ulusoy ve Görgülü, 1996).

Ortaçağın ilerleyen dönemlerinde Katolik kilisesi ve haçlı seferlerinin etkisiyle birçoğu askeri olmak üzere birçok hastane ve sosyal hizmet kuruluşları görülmüştür. Bunlardan bazıları, St. John Şövalyeleri, Teutenik Şövalyeleri, St. Lazaros Şövalyeleri ve Manastır'dır. Daha sonraları ise Klarisalar, Begenler (Beguines) ve özellikle hasta bakımları ile ün yapan Floransa Sisterleri örnek gösterilebilir (Şentürk, 2014).

Ortaçağ Avrupası'nda hemşirelik ve tıp dini bağınazlıklar sebebiyle vasat seyrederken, Ortadoğu ve Orta Asya coğrafyasında tıp ve hasta bakımı ilerlemiştir. Farabi, Biruni, Zekeriya Razi ve İbn-i Sina bu dönemde ismi sıkça duyulan tıp ve filozoflardandır. Ebu Bekir Razi (860-932) Horasan'da dünyaya gelmiştir ve Türk Dünyasının ilk büyük hekimidir. Hippocrate ve Galen'in kuramlarından yola çıkarak onları kuvvetlendirmiştir. Ebu Nasr Farabi (870-950) Farab şehrinde doğmuştur ve Tıp, Felsefe, Astronomi, Matematik, Fizik gibi bilimlerle uğraşmıştır. İbn-i Sina (960-1037) Buhara'da doğmuş ve küçüklüğünden itibaren tıbbı merak salmıştır. Doğunun en büyük bilim adamlarından biri olmuştur. Büyük ve küçük kan dolaşımını açıklamış, kanın bedendeki görevlerini de ortaya koymuştur. Karın kaslarının fonksiyonlarını ve doğum olayındaki mekanizmayı açıklamıştır. Sağlığı koruma üzerine öngörülerde bulunmuş, beslenme uyğunluğunun etkilerini dile getirmiştir. Havanın insan ve çevre sağlığı üzerindeki etkilerini de açıklamıştır. Suların sanitasyonu üzerinde çalışmalar yapmış ve sağlığa dair önemini belirtmiştir. İdrar tahlili yaparak diyabet hastalığını tanımlamıştır. Özellikle ortopedik olarak cerrahi alanda yenilikler keşfetmiştir. Ruhsal tedavide müzik kullanmıştır (Eskimez 2008; Özden 2013; Şentürk, 2014; Ulusoy ve Görgülü, 1996).

Selçuklu Devleti döneminde hekim ve cerrahlık eğitimi usta çırak tekniğiyle sürdürülürdü. Hekimlik serbest meslek halinde olup, bu hizmeti para karşılığı icra edebiliyorlardı. Anadolu Selçuklu Devleti zamanında, Mardin-Emineddin Darüşşifası, Kayseri'de Gevher Nesibe Darüşşifası ve Tıp Medresesi, Kudüs'te Selahattin Eyyubi Hastanesi, Sivas'ta I. Keykuvas Hastanesi, Divriği Turan Melik Darüşşifası, gibi birçok hastane ve sosyal tesisler imar edilerek halkın hizmetine sunulmuştur. Bu yapılar vakıf hizmeti olarak insanlara ücretsiz hizmet vermekteydi (Erdemir Demirhan, 2014; Eskimez, 2008; Şentürk, 2014).

Ortaçağın başlarında gücünü Katolik kilisesinden alan hemşirelik mesleği, çağın sonlarına doğru halkın Katolik kilisesine olan inancının azalmasıyla geriledi. O dönemde feodal düzende fakirleşen köylülerin ayaklanmasına neden olarak,feodal düzende yaşayan hemşireleri gördüler. Bu olaylarla birlikte hem kilise hem de derebeyleri büyücülerini, hemşirelere karşı kışkırttılar ve desteklediler. 15. yüzyıl sonlarıyla 16. yüzyıl başlarında birçok Avrupa ülkesinde hemşirelerin dini sebeplerle (büyücülük cadılık suçlamalarıyla) öldürülmelerine karar verildi ve binlerce kadın öldürüldü. Ortaçağın sonu hemşirelik için çok kötü bir dönem olmuştur. Hemşirelik mesleği bitme noktasına gelmiştir (Ulusoy ve Görgülü,1996).

2.4. Yeniçağda Hemşirelik Tarihi

1453 yılında İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethi ile kapanan ortaçağdan sonra, yerini alan yeniçağın başında ekonomik, sosyal, dini ve siyasi sıkıntılar sebebiyle hemşirelikte ilerleme durmuştur ve hemşirelik mesleği gerilemiştir. Dini reform hareketleri ve Protestanlık, gücünü Katolik kilisesinden alan hemşireliği, bitme noktasına getirmiştir. Yıllarca süren iç karışıklıklar ve savaşlar sebebiyle sanitasyon eksikliği ve bireysel hijyenin kötü olması çiçek, veba, kızıl, kolera gibi bulaşıcı hastalıkların salgınlar haline gelmesine ve yüksek oranda ölümlere sebep olmuştur. Hastalar bakımsız kalmıştı ve toplum geçmişte hemşirelerin sunduğu bakım ve sosyal hizmetlerden yoksun durumdaydı. Bu bakım gereksinimi hastanelerin yeniden açılmasına neden oldu. Fakat bu açılan hastaneler pis, bakımsız, havasız yerlerdi. Hastanelerde toplumun alt tabakasından gelmiş aralarında affa uğramış mahkumlar, yaşlı eski fahişeler gibi kadınlar bakım görevlisi olarak çalışmaktaydı ve hastalara kötü davranıyorlardı. Burada ancak yoksul ve kimsesiz insanlar yatıyordu. Paraceisus, Anderus Vasalius, Leonardo Da Vinci, daha sonraki Rönesans dönemindeyse Thomas Sydenham, Anton Von Leeventicle ve çiçek aşısını bulan Edward Jenner gibi tıpla ilgilenen bilim adamları olmuştur.Sosyal reform hareketleriyle birlikte modern hemşireliğe doğru ilk adımlar Fransız papaz St. Vincent de Paul ile olmuştur. Paul, fakirliğin ve sefaletin yardımlarla önlenebileceğine inanıyordu. Bu amaçla 1633 yılında Hayırsever Hemşireler (Sister of Charity) örgütünü kurmuştur. Ayrıca St. Paul 1660 yılında terkedilmiş çocuklar için de bir bakımevi açmıştır. 16. ve 18. Yüzyıllar arası hemşireliğin karanlık dönemi olarak bilinir. Bu karanlık dönemden kurtuluşa ilk önemli

adım ise, 1840 yılında Elizabeth Fry'n İngiltere'de hemşireler için kısa süreli bir okul kurmasıyla olmuştur. Fry daha öncesinde de 1817 yılında kadın mahkumlara yönelik bir yardım kurumu kurmuştu. 1822 yılında İngiltere bulunduğu Elizabeth Fry'dan etkilenen Alman papaz Theodor Fleidner, ülkesine döndüğünde Kaiswerth Dekones Okulu'nu kurmuştur. Bu okulda dekoneslerin temel işlevi hemşirelikti. Fleidner öldüğünde gerisinde 28 yıllık bir çalışmanın ürünü olan 32 dekones evi ve 1600 dekonesi miras olarak bırakmıştır (Eskimez,2008; Şentürk, 2014; Ulusoy ve Görgülü, 1996).

2.5. Yakınçağda Hemşirelik Tarihi

1789 yılında Rönesans ile birlikte başlayan yakınçağda endüstri devriminin getirdiği sosyal değişimler hemşirelikte de yeni gereksinimleri ortaya çıkarmıştır. Coğrafi keşifler ile yeni kıtalara göçler başlamıştır. Sanayi alanları ve bu alanların etrafına şehirler inşa edilmiş, işçiler ve aileleri şehirlerde yaşamaya başlamıştır. Şehir yaşamının artışı hastalık ve yaralanmaların artmasına sebep olurken insanlar sınıflara ayrılmış ve alt sınıfta olan zayıf toplumlar için yardım konusunda bilinçlenmeler, yardımsever roller üstlenen topluluklar baş göstermiştir. Bu topluluklar kadın özgürlükleri ve kadın haklarının desteklenmesiyle birlikte hemşireliğin gelişimine yol açmıştır (Ökdem vd., 2000).

19. yüzyılın başlarında Modern Dekones örgütünün kuruluşu ile birlikte birçok dekones yetişmiş ve hemşireliği güçlendirmişlerdir. Bu dekoneslerden biri de Florence Nightingale'dir. Bu yüzyılın ortalarında İngiltere'de İngiliz Katolik kilisesinin hemşirelik çalışmalarını görmek mümkündür. 1845-1855 yıllarında Angilikan gruplar hemşireliğe girmişler ve içinde bulunduğu topluma sosyal hizmetlerde bulunmuşlardır. Yine aynı yıllarda Amerika'da da İngiltere'deki gibi dini etkilerle çalışan hemşirelik örgütleri görülmüştür (Şentürk,2014).

12 Mayıs 1820'de İtalya'nın Floransa kentinde dünyaya gelen Florence Nightingale, zengin ve asil bir ailenin kızıydı. Oldukça dindar ve kapsamlı bir eğitim gören Nightingale, birçok dil öğrenmiş, geniş bir kültüre sahip olmuş ve bunun sayesinde gezdiği yerlerdeki sosyal yardım kuruluşlarını ziyaret ederek bu kuruluşlardaki sosyal hizmetlerden oldukça etkilenmiştir. 1847 yılında gezisi sırasında Roma'daki Katolik hemşirelerinin eğitimini görmüş, buradaki dekones teşkilatının

eğitim sistemini beğenmemekle birlikte yine de hemşireliğe ilgisi bununla başlamıştır. Nightingale, o dönemde kadınlara yüklenmiş olan silik rolü ve kadının toplumsal konumundan hoşnut değildi (evik, Tapucu ve Aksoy, 2004; Eskimez, 2008; Karadağ vd., 2017; şentürk, 2014).

Nightingale'e hemşirelik adına en büyük fırsat, İngiltere ve Rusya arasında doğan Kırım Savaşında (1854) İngiliz askerlerine bakması için İstanbul'a gv­lendirilmesiyle doğmuştur (Eskimez, 2008; Torun, 2014). Nightingale, görev nedeniyle 38 hemşire ile birlikte geldiği İstanbul'da Selimiye Kışlası'nda oluşturulan hastanede Kırım Savaşı sırasında yaralanarak getirilen askerlerin hastalık ve ölüm oranları ve bu oranları etkileyen faktörler ile ilgili veri toplamış ve sonuçlarını grafikler haline getirerek sunmuştur. 1855'te 47 hemşire daha gelmiştir. Nightingale ve ekibi verdiği bakımla askerlerin ölüm oranını %42'den %2'ye düşürmüştür (Burns ve Grove, 2005; DeLaune ve Ladner, 2002; Palmer 1977; şentürk, 2014). Bu yüzden Nightingale hemşirelikte ilk kuramcı olarak bilinmektedir ve modern hemşireliğin temellerini atmıştır (kdem vd., 2000).

Nightingale savaş görevi ardından ülkesine dönmüş ve burada Kraliçe Victoria tarafından takdirle karşılanmıştır. Kraliçe, Nightingale'in vakfına 50 bin sterlin bağış yapmıştır. Nightingale bu para ile hemşirelik okulu kurmak üzere harcama planları yapmıştır (şentürk, 2014). Florence Nightingale hemşirelik eğitimi ve öğretimine önem vermiş, savaş yılları sonrası hemşirelik okulu kurmayı amaçlamıştır. Üstün çabalarla modern anlamda ilk hemşire okulunu St. Thomas Hastanesi'nde 1860 yılında kurmuştur. Bu okul kendi adını taşıymaktaydı yani okulun adı Florence Nightingale Hemşirelik Okuludur. Bu okula 25-30 yaşında 15 kadın alınmıştır. Eğitim süresi 1 yıl olarak belirlenmiştir. Daha sonraları Nightingale edindiği tüm tecrübeleri yazıya dökerek hemşirelikte çeşitli ve değerli eserler bırakmıştır (şentürk, 2006; şentürk 2014).1858'de Sağlığın nemi zerine Notlar, aynı yıl Aile Sağlığı Hemşireliğine Giriş Notları,1859'da Hemşirelik zerine Notlar, yine aynı yıl Hastaneler zerine Notlar, 1860'ta Araştırmacılara Sunulan Düşünce nerileri, 1861'de Işçi Sağlığı Için Hemşirelik Notları, 1863'te Hindistan'daki Ordunun Sanitasyon durumu, aynı yıl Alay Hastaneleri ve Okullarında Sanitasyon Durumu, 1865'te Hemşirelik Organizasyonu, 1871'de Sağlık Kuruluşları Için Giriş Notları, 1874'te Hindistan'da Yaşam ya da ölüm kitaplarını yayınlamıştır (zden, 2013). Florence Nightingale 1910 yılında Londra'da

hayatını kaybetmiştir (Şentürk, 2014). Nightingale uyguladığı disiplin ve bilimsel yaklaşımlarla hemşireliğe saygınlık kazandırmış ve önderlik etmiştir. Florence Nightingale'in hastane temelli organizasyon planları kısa zamanda ABD'de de duyulup ilgi odağı haline geldi. Amerikalı hekimler de hemşireliğin gelişiminden ve örgütlenmesinden başlarda hoşlanmasalar da sonraları tutumları olumlu yönde değişmiştir. Birçok yeni hemşirelik okulu (ilki 1873) kurulmuş, hekimler bu okulların eğiticiliğini üstlenmiş, uygulamaları ise hastanelerde usta-çırak ilişkisiyle hemşireler yürütmüştür (Özden, 2013; Şentürk, 2014). Nightingale çalışmaları ve üstün çabalarıyla hemşirelik mesleğine olan ihtiyacı artırması ve buna paralel olarak okul mezunu hemşirelerin sayısının artmasına öncülük etmiş, bu gelişmelerle de hemşirelerin örgütlenmesine, standartlarının ve sosyal durumlarının yükseltilmesine olanak sağlamıştır (Şentürk, 2014).

1899 yılında Avrupa'da Uluslararası Hemşireler Konseyi (International Council of Nurses) (ICN) kurulmuştur. ICN, sağlık meslekleri içinde dünyanın ilk ve en geniş uluslararası örgütlenmedir (<http://www.turkhemsirelerderneği.org.tr/tr.aspx>). Üniversite düzeyinde hemşirelik eğitimi ilk kez 1905 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Minnesota Üniversitesi'nde başlamıştır (Karabulut vd., 2017).

1914 yılında 1. Dünya Savaşı başladığında Amerikan ordusunda 400 hemşire bulunmaktayken, Amerika'nın savaşa katılma tarihi olan 1916-1917 yılına kadar, çeşitli hemşirelik organizasyonları ve Amerikan Kızılhaç'ının yardımı ile 20 binin üstüne çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle Amerika'daki hemşirelikte üç alanda ihtisaslaşmalar görülmüştür. Bunlar; Hastane Hemşireliği Öğretim ve Yönetimi, Halk Sağlığı Hemşireliği ve Özel Hemşireliktir (Şentürk, 2014). İkinci Dünya Savaşı ile birlikte 100 bin hemşire Amerikan ordusunda görev almış ve ihtisas alanlarına göre görevlendirilmiştir. Bu görevlendirmeler halk üzerinde büyük etki yapmış ve hemşireliğin yücelmesine sebep olmuştur. Artan ilgiyle üniversitelerde daha fazla hemşirelik okulları açılmış ve bu sayede hemşirelik, modern toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilen bağımsız bir meslek halini almıştır (Eren ve Uyer, 1993; Şentürk, 2014).

Türkiye'de modern hemşirelik Dr. Besim Ömer Akalın'ın, 1907 yılında Londra'da toplanan Uluslararası Kızılhaç Konferansına katılması ve bu toplantıda

Florance Nihgingale ile tanışmasıyla, onun hemşirelik mesleğindeki etkinliği ve bilgisinden çok etkilenmesiyle başlamıştır. Türkiye'deki hemşirelik mesleğinin önemini ve gereksinimini gören Besim Ömer Paşa, 1911 yılında İstanbul'daki kadınları, derslerini kendisinin vereceği "Gönüllü Hastabakıcılık Kursu"na davet etmiştir. 1912 yılında, Dr. Besim Ömer Akalın'ın önderliğinde, Kadırga Doğum Hastanesi'nde açılan hastabakıcılık kursu ile Türkiye'deki hemşirelik eğitiminde ilk adım atılmıştır. Bu kursun süresi 6 ay olarak belirlenmiştir. 6 aylık eğitimden sonra öğrenciler sınava alınmış ve kendilerine sertifika verilmiştir. Bu kursları bitiren 300 kadar kadın arasında Safiye Hüseyin Elbi, Kerime Salahor ve Münire İsmail de bulunmuş, Balkan ve Çanakkale Savaşlarında gönüllü olarak yer almıştır. Böylece Müslüman Türk kadınlarının hasta bakımına katılımları da mümkün olmuştur (Eren ve Uyer, 1993; Eskimez, 2008; Gören ve Yalım, 2016; Şentürk, 2014; Yıldırım, 2014).

İstanbul'da dünyaya gelen Safiye Hüseyin Elbi, sosyokültürel bakımdan yüksek düzeyli bir aileden gelmiştir. Babası Ferik Ahmet Besim Paşa, annesi ise İngiliz soylu bir aileden gelmiştir. Bir kız, üç erkek kardeşi vardır. Kendisi ve kardeşleri de Avrupa'da eğitim almıştır. 18 Balkan Savaşları sırasında, Hilâl-i Ahmer (Kızılay) Cemiyeti, İstanbullu kadınları yaralı askerlere bakmak için göreve çağırmıştır. Safiye Hüseyin Elbi, kardeşi Nesime Hanım'la beraber önce yatak ve yorgan bağıcı toplayarak hastanelerin kurulmasında rol almıştır. İki kardeş de Müze Hastanesi olarak bilinen Asar-ı Atika Müzesi'ne (İstanbul Arkeoloji Müzesi) gönderilirler. Elbi, böylelikle hemşireliğe ilk adımını atar. Özellikle savaşta yaralananların tedavisi yapılan bu hastanede Elbi, hasta ve yaralılara bakmış, ameliyat hemşireliği dahi yapmıştır. Elbi, geçici hastanelerin kapatılmasının ardından hemşirelik bilgilerini artırmak için anatomi kitapları okumaya ve eğitimine başlamıştır. Daha sonra Besim Ömer Paşa tarafından 1913-1914 yıllarında Üniversite konferans salonunda düzenlenen hemşirelik kurslarına katılır. Safiye Hüseyin Elbi, Birinci Dünya Savaşı'nda da görev yapmıştır. Özellikle tetanoz ve gazlı gangren hastalıklarını çok sık gördüğünü ve bu hastalıklarda uzman olduğunu ifade etmiştir. Bir süre sonra Hilâl-i Ahmer Hastanesi yapılan Bezmi Âlem Sultanisi'ne görevlendirilmiştir. Ağır yaralıları Çanakkale'den vapurla İstanbul'a getiren ve gerektiğinde ameliyatlara bile yapılan Reşit Paşa Hastane Gemisi'nde Avusturyalı ve Alman hemşireler arasında tek Türk hemşire ve başhemşire olarak görev yapmıştır (Bilgin, 2008; Gören ve Yalım, 2016).

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Türkiye'de hemşirelik hızlı bir şekilde gelişmiş ve kısa bir sürede meslekleşme ve mesleki statüsünün geliştirilmesinde önemli bir mesafeler alınmıştır (Eskimez,2008). Cumhuriyet tarihinin ilk hemşirelik okulu 1925 yılında açılan Kızılay Özel Hemşirelik Lisesi olmuştur. Bu okulun öğretim süresi 2 yıl 3 ay olarak belirlenmiştir (Eskimez, 2008; Şentürk, 2014; Eren ve Uyer, 1993; Ulusoy, 1998). Ayrıca Safiye Hüseyin Elbi de bu okulun kurucularındandır ve öğreticilik de yapmıştır (Gören ve Yalım, 2016).

Kızılay Hemşire Özel Hemşirelik Lisesi'nden sonra Türkiye'de Cumhuriyetle birlikte açılan hemşire okulları sırasıyla 1939 yılında Askeri Hemşire Okulu, 1943 yılında Tevfik Sağlam Hemşirelik Lisesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak 1946 yılında Haydarpaşa Numune ve Şişli Çocuk Hastanelerinde Hemşire-Laborant okulu, 1952 yılında Erzurum, Sivas, Diyarbakır ve İzmir Hemşire-Laborant okulları, 1954 yılında Trabzon, 1955 yılında Konya, 1956 yılında Ankara Cebeci'de ve 1959'da doğum evinde Hemşire-Ebe-Laborant okulları olarak açılmıştır. Bu okullara ortaokulu bitirmiş öğrenciler alınmış ve öğrenim süresi 3 yıl olarak belirlenmiştir. 1959 yılında öğrenim süresi 4 yıla çıkarılarak 1961 yılından sonra sağlık koleji ismi verilmiştir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nca sırasıyla 1961 yılında Diyarbakır, 1963 yılında Afyon, Çanakkale, Denizli, Muğla, Ordu ve Uşak'ta, 1967 'de Eskişehir, Malatya ve Samsun, 1968'de Bursa, 1969'da Yozgat ve Zonguldak, 1970 yılında Aydın, Kayseri ve Kocaeli'nde sağlık kolejleri hizmete girmiştir. Sağlık kolejleri 1976 yılında Sağlık meslek lisesi adını almıştır (Velioğlu ve Oktay, 1999; Şentürk, 2014). 1991 yılı itibariyle sağlık meslek liselerinin sayısı 300'ü geçmiştir (Özden, 2013).

Türkiye'de lisans düzeyinde ilk hemşirelik eğitimi 1955 yılında Ege Üniversitesi'nde vermeye başlanmıştır. Ardından 1961 yılında Hacettepe Üniversitesi, 1970 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi, 1982'de Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 1985 yılında GATA, 1992'de Dokuz Eylül Üniversitesi hemşirelik lisans eğitimlerine başlamışlardır (Aştı ve Karadağ, 2014; Şentürk, 2014; Taşocak 2008).

Daha sonra yüksek sağlık şurası ve bakanlar kurulu kararlarıyla 1995-1996 yıllarında birçok ilde sağlık meslek liselerinin sağlık yüksekokullarına dönüştürüldüğü ve Yüksek Öğretim Kurumu'na devredilerek çeşitli üniversitelere bağlandığı görülmektedir (Şentürk, 2014; Özden, 2013).

Hemşirelikte lisansüstü eğitim ilk Hacettepe Hemşirelik Yüksekokulu'nda başlamış, doktora programı da yine 1972'de Hacettepe Üniversitesi'nce başlamıştır. Bununla birlikte ilk Doçentlik ve 1978 yılında ilk Profesörlük unvanlarının alınması ile hemşirelikte önemli mesafeler alınmıştır (Şentürk, 2014).

2019 yılı itibariyle ülkemizde devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesinde 86 Sağlık Bilimleri Fakültesi, 14 Hemşirelik Fakültesi, 31 Sağlık Yüksekokulu, 7 Sağlık Bilimleri Yüksekokulu ve 3 Hemşirelik Yüksekokulu olmak üzere toplam 141 tane hemşirelik lisans bölümü yer almaktadır (<https://istatistik.yok.gov.tr/>).

02.03.1954 tarih ve 6283 no'lu Hemşirelik Kanunu'nda 5634 no'lu kanunla 02.05.2007 yılında değişiklik yapılmış, 02.05.2007 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve hemşirelik mesleği günümüz koşullarına getirilmiştir. Bu kanunun amacı hemşirelik mesleğinin uluslararası normlara getirilmesidir. Bu değişiklikte sağlanan kazanımlar; hemşirelik mesleğinin lisans düzeyinde eğitimi, cinsiyet ayrımcılığının kaldırılması, hemşirelikte bilim uzmanlığı ve doktora çalışması ile uzmanlaşma ve alanlarda branşlaşma, kanunda belirtilen görev, yetki ve sorumluluklar ile mesleki özerkleşmenin yolunun açılması ve hemşirelikte serbest çalışma olanağının getirilmesi olmuştur (Özden, 2013).

02.05.2007 tarih ve 5634 no'lu Kanun'a dayalı olarak "Hemşirelik Yönetmeliği" ve "Hemşirelik Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adında iki yönetmelik yayınlanmıştır. Hemşirelik Yönetmeliği, Sağlık Bakanlığı tarafından 08.05.2010 tarih ve 27515 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik olup, 19.04.2011 tarih ve 27910 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklikle son halini almıştır. Son yapılan düzenlemede uzman hemşirelerin görev, yetki ve sorumlulukları genişletilmiş, çalışılan birime göre hemşirelerin görev yetki ve sorumlulukları da belirlenmiştir. Bu değişiklikte birlikte yönetmelikte birim/alan/dallar; Yoğun Bakım Hemşiresi, Acil Servis Hemşiresi, İç Hastalıkları Hemşireliği, Cerrahi Hemşireliği, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği ve bunların alt dalları şeklinde olmuştur (Özden, 2013).

2.6. Meslek Tanımı

Meslek, bireylerin hayatlarını kazanmak için yaptıkları, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan, bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Ulusoy ve Görgülü, 1996). Türk Dil Kurumu'na göre ise meslek; “belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak tanımlanmaktadır.

Her mesleğin değeri içinde bulunduğu topluma sunduğu hizmet ile belirlenir. Bu hizmetlerin, o mesleğin üyelerince ve hizmeti alan toplumca iyi anlaşılması gerekir. Toplum bireylerinin gereksinimlerine göre gelişen uğraş alanları, farklı aşamalardan geçerek meslekleşir ve meslekler toplumla etkileşerek insan ihtiyaçlarına yönelik hizmeti sürdürür (Korkmaz, 2002).

2.7. Mesleki Tutum

Tutum, “bir kimsenin herhangi bir nesneye, duruma veya olaya karşı olumlu veya olumsuz tavrı” olarak tanımlanır. Tutum, kendini duygular, düşünceler ve eylemlerde göstermektedir (İpek ve Bayraktar, 2004; Çakır, 2005; Çoban ve Kaşıkçı, 2010). Bireyin tercihinin yönelik tutumunu, bu tercihin sonucuna verdiği değer ve inançları değiştirmektedir (Zencir ve Eşer, 2016).

Mesleki tutum ise, bireylerin mesleğinde başarılı olabilmesi fiziksel özellikleri, mesleği bilerek ve isteyerek seçmeleri ve mesleğe psikolojik olarak hazır olmasıyla ilgilidir (Güven, 2019; Seçer, 2009). Yaşamını idame ettirmek için bir işte çalışan birey, çevresindeki başka kişi, nesne ve olaylarla sürekli baş başa kalmakta, onlarla etkileşmekte, onlardan aldığı uyarıları değerlendirerek hafızasında saklamakta ve onlara yönelik bir inanç ve düşünce altyapısı oluşturmaktadır. İlerde bir gün aynı kişi, olay ya da nesnelere karşılaştığında ise, tekrar bu inanç ve düşünce sistemini kullanarak bir tutum geliştirmektedir (Altuntaş ve Baykal, 2008). Dolayısıyla mesleki tutum, bireyin verdiği kararlarla tüm yaşantısına şekil verecek bir süreci, yaşayacağı çevreyi ve ilişkide bulunacağı insanları da seçmiş olma durumudur. Sosyal yapı içinde kişileri ve meslekleri etkileyen mesleki tutum, mesleğin seçilmesinde, eğitiminde ve yerine getirilmesinde önemli bir unsurdur ve mesleki başarıda önemlidir (Altuntaş ve Baykal,

2008; Durmuşoğlu vd., 2009). Hemşirelik mesleği için tutum söz konusu olduğunda ise, konunun önemi daha da artmaktadır. Hemşirelik mesleği tanımı gereği sağlığın korunması ve sürdürülmesi amacına yönelik bir meslek olduğu için, olumlu tutum görülmesi toplumun sağlığının korunması ve sürdürülmesinde büyük önem taşımaktadır. Tam tersi şekilde olumsuz tutumla bu mesleği tercih eden hemşirelerin geliştirecekleri eylemler, hem insan yaşamına hem de hemşirelik mesleğine çok olumsuz şekilde olarak yansır (Koç ve Sağlam, 2009).

2.8. Mesleki Tutumu Etkileyen Faktörler

Bireyler, düşünsel ve duygusal açılardan geliştirdiği çeşitli psikolojik eylemlerini davranışlarına yansıtarak zamanla meslekleriyle ilgili bir tutum geliştirirler (Korkmaz ve Görgülü, 2010). Bireyin bir mesleğe ilişkin tutumu o meslekteki başarısı ve doyumunu etkilemektedir (Çakır, 2005; Çoban ve Kaşıkçı, 2010; İpek ve Bayraktar, 2004). Meslek başlangıcındaki tutum, meslekle ilgili öğeleri tutumun yönünde (olumlu-olumsuz) etkilemektedir ve meslekte başarının en önemli belirleyicisi durumundadır (Durmuşoğlu vd., 2009)

Günümüzde ileri toplumların önem verdiği konulardan birisi olan profesyonellik kavramının uzmanlık, bilgi, beceri ve tutumla yakından ilişkisi vardır. Ülkemizde halen hemşireler uygulama alanında bazı sorun ve belirsizlik durumları yaşayabilmektedir. Bu durumlar göz önüne alındığında; bu sorun ve belirsizliklerin hemşirelerin profesyonelliğe dair tutumlarını ve mesleğe bağlılıklarını kötü yönde etkileyebilir (Demir Dikmen vd., 2014).

2.9. Mesleki Seçim

Kişiler, meslek seçimi yaparken kendi yeteneklerini kullanabilmesine olanak sağlayacak, bireysel tutum ve değerlerini gösterebilecekleri, kendilerine uygun rolleri üstlenebilecekleri, kendilerine uymayanlardan uzak kalabilecekleri meslekleri ararlar (İsmailoğlu, 1991). Kişilerin içinde bulunduğu toplumda yer edinmelerini etkileyen tutumlar, değerler ve normlar kişinin meslek seçimini de etkileyeceği için bireylerin kendi öncelikli değerlerini bilmesi gereklidir (Kuzulu ve Koçak, 1993; Eskimez, 2008). Mesleki benliğin olumlu yönde gelişebilmesi için, bireylerin meslek öncesi eğitimlerinin iyi durumda olması, mensup olmak istedikleri mesleğin özünü kavrama

düzeylelerinin yeterli olması, mesleki bilgi ve yeteneklerini tamamen geliştirmiş olmalarına ve mesleğin profesyonel mesleki uygulamalarının olup olmamasına bağlıdır (Dalgıç, 1995; Eskimez, 2008; Korkmaz, 2002). Bu bağlamda hemşirelik, gelişmekte olan bir meslek olup ve gelişmiş statüsü yüksek meslekler grubuna dahil olma çabasındadır. Gelişmiş meslekler profesyonellik şartlarını taşırlar. Hemşireliğin henüz profesyonel düzeyde bir uygulamaya sahip olmaması, çoğunlukla başka meslekleri destekleyen yardımcı konumda görülmesi, mesleğin üyeleri ve adayları tarafından benimsenmesini zorlaştırmaktadır (Korkmaz, 2011; Eskimez, 2008).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu çalışma Şubat 2019 ve Mart 2019 tarihleri arasında T.C. Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi ve Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde yapılmıştır. Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanesi 26 Ekim 2010 tarihinde kurulmuş olup 210 yatak kapasitesine sahiptir. Hastanede yaklaşık 200 hemşire çalışmaktadır.

T.C. Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi 2017 yılının Nisan ayında kurulmuş olup 475 yatak kapasitesi ile hizmete açılmıştır. Hastanede yaklaşık 450 hemşire çalışmaktadır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

3.3.1. Araştırmanın evreni

Çalışmanın evrenini Yozgat il merkezindeki T.C. Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi ve Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanelerinde çalışmakta olan 650 hemşire oluşturmuştur.

3.3.2. Araştırmanın örnekleme

Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, araştırmaya katılmayı kabul eden 402 hemşire araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya hemşirelerin katılım oranı %61,84 olmuştur. Hemşirelerin doğum izni, yıllık izin kullanımı, ücretsiz izinde olmaları ve araştırmaya katılmayı kabul etmeme gibi nedenlerden dolayı araştırma 402 hemşire ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo I - Kurumlarda örneklem kapsamına alınan hemşire sayısının dağılımı

HASTANE ADI	Toplam Hemşire sayısı	İzinli /raporlu hemşire sayısı	Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen hemşire sayısı	Formu eksik dolduran hemşire sayısı	Araştırmaya katılan hemşire sayısı
T.C. Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi	450	50	125	19	256
Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanesi	200	12	37	5	146
Toplam	650	62	162	24	402

3.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

Araştırmaya katılan hemşirelerin tanıtıcı özellikleri araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan hemşirelere uygulanan hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği (HMTÖ) puan ortalamaları ve hemşirelik tarihine ilişkin bilgileri de araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmuştur.

3.5. Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Tanıtıcı Özellikler Formu, ikinci bölüm hemşirelik tarihi bilgi soruları ve üçüncü bölüm ise, Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden oluşmaktadır.

3.5.1. Tanıtıcı özellikler formu

Araştırmacı tarafından literatür (Özveren, Gülnar ve Özden, 2017; Çoban ve Kaşıkçı, 2010) doğrultusunda hazırlanan bu formda; hemşirelerin yaş, cinsiyet, medeni ve eğitim durumu, meslekte çalışma yılı, bulunduğu servisteki çalışma yılı, çalışma koşulları ve hemşirelerin verdikleri bakımın kalitesini etkileyen faktörleri değerlendirmeye yönelik hazırlanmış 23 soru yer almaktadır (Ek 5).

3.5.2. Hemşirelik tarihi bilgi soruları formu

Hemşirelik Tarihi Bilgi Soruları Formu, hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgilerinin ölçülmesi için, araştırmacı tarafından literatür (Arda, Kahya, Başağaç ve Gül, 2009; Bayat, 2014; Erdemir, 2014; Eskimez, 2008; Gömleksiz, 2004; Özden, 2013; Şentürk, 2014; Yıldırım, 2012; Turan, Şimşek ve Aslan 2015) taranarak 26 hemşirelik tarihi bilgi sorusunu hazırlanmıştır. Hemşirelik tarihi bilgi soruları için uzman görüşü alınmıştır. Hazırlanan soruların kapsam geçerliliğinin değerlendirilmesinde dokuz Hemşirelik Esasları alanında, biri ölçme ve değerlendirme alanında uzman on öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda veri toplama formunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışmada kapsam geçerliliği %85 olarak bulunmuştur. Hemşirelik tarihi bilgi soruları formunda, hemşirelik tarihine ilişkin 26 önerme bulunmaktadır. 15 tanesi doğru, 11 tanesi yanlış olarak hazırlanmış ve hemşirelerin bu önermeleri “doğru” ve “yanlış” seçenekleriyle yanıtlamaları istenmiştir. Hemşirelerin önermelere verdikleri doğru yanıtlar 1 puan ve yanlış yanıtlar 0 puan olarak değerlendirilmiştir. Bilgi puanı toplam 26 puan üzerinden hesaplanmıştır. Önermelerin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,876 olarak bulunmuştur. Önermelerin doğru veya yanlış olduğunu bilenlerin yanıtları doğru olarak değerlendirilmiş ve her bir doğru yanıt 1 puan verilmiştir. Doğru veya yanlış önermeleri bilemeyen yani yanlış cevap verenlerin yanıtları yanlış olarak değerlendirilmiş ve 0 puan verilmiştir. Bilmiyorum yanıtı 2 ile kodlanmış fakat bilgi puanı toplam ve ortalamalarına dahil edilmemiştir.

3.5.3. Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği (HMTÖ)

Bu ölçek hemşirelerin ve meslek adaylarının ve toplumun hemşirelik mesleğine ilişkin tutumlarını ölçmek yapmak amacıyla geliştirilmiştir (Çobanve Kaşıkçı, 2010). Ölçek; ‘‘Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri’’, ‘‘Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu’’ ve ‘‘Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum’’ alt boyutlarını içeren toplam 40 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçek 5’li Likert tipte ölçektir. Ölçeğin puanlanmasında 1’den 5’e kadar puanlama kullanılmıştır. Olumlu sorular için ‘‘hiç katılmıyorum’’ yanıtına ‘‘1’’, ‘‘az katılıyorum’’ yanıtına ‘‘2’’, ‘‘orta derecede katılıyorum’’ yanıtına ‘‘3’’, ‘‘çok katılıyorum’’ yanıtına ‘‘4’’ ve ‘‘tamamen katılıyorum’’ yanıtına ‘‘5’’ puan verilmiştir. Ölçeğin alt boyutları ise sırasıyla; 1’den 18 e kadar olan sorular Hemşirelik Mesleğinin özellikleri, 19’dan 31’e kadar olan sorular Hemşirelik Mesleğini tercih etme durumu, 32’den 40’a kadar olan sorular ise, Hemşirelik Mesleğinin genel durumuna yönelik sorularından oluşmaktadır.

Ölçekte tersten puanlanacak maddeleri ise 21, 23, 25, 26, 28, 30, 34 ve 38. maddeleridir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum yükselir. Üçün altında ortalama puana sahip kişilerin olumsuz, üç ve üçün üstünde ortalama puana sahip kişilerin ise olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir (Çoban ve Kaşıkçı, 2010). Ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.91 olup (Çoban ve Kaşıkçı, 2010) bu çalışma için cronbach alfa katsayısı 0,92 olarak hesaplanmıştır.

3.6. Veri Toplama Yöntemi

3.6.1. Verilerin ön uygulanması

Anketin ön uygulaması araştırmacı tarafından T.C. Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi ve Yozgat Bozok Üniversitesi Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanelerinde çalışan toplam 40 hemşire üzerinde yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda anket formunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ön uygulamada yer alan hemşireler çalışmaya dahil edilmemiştir.

3.6.2. Verilerin uygulanması

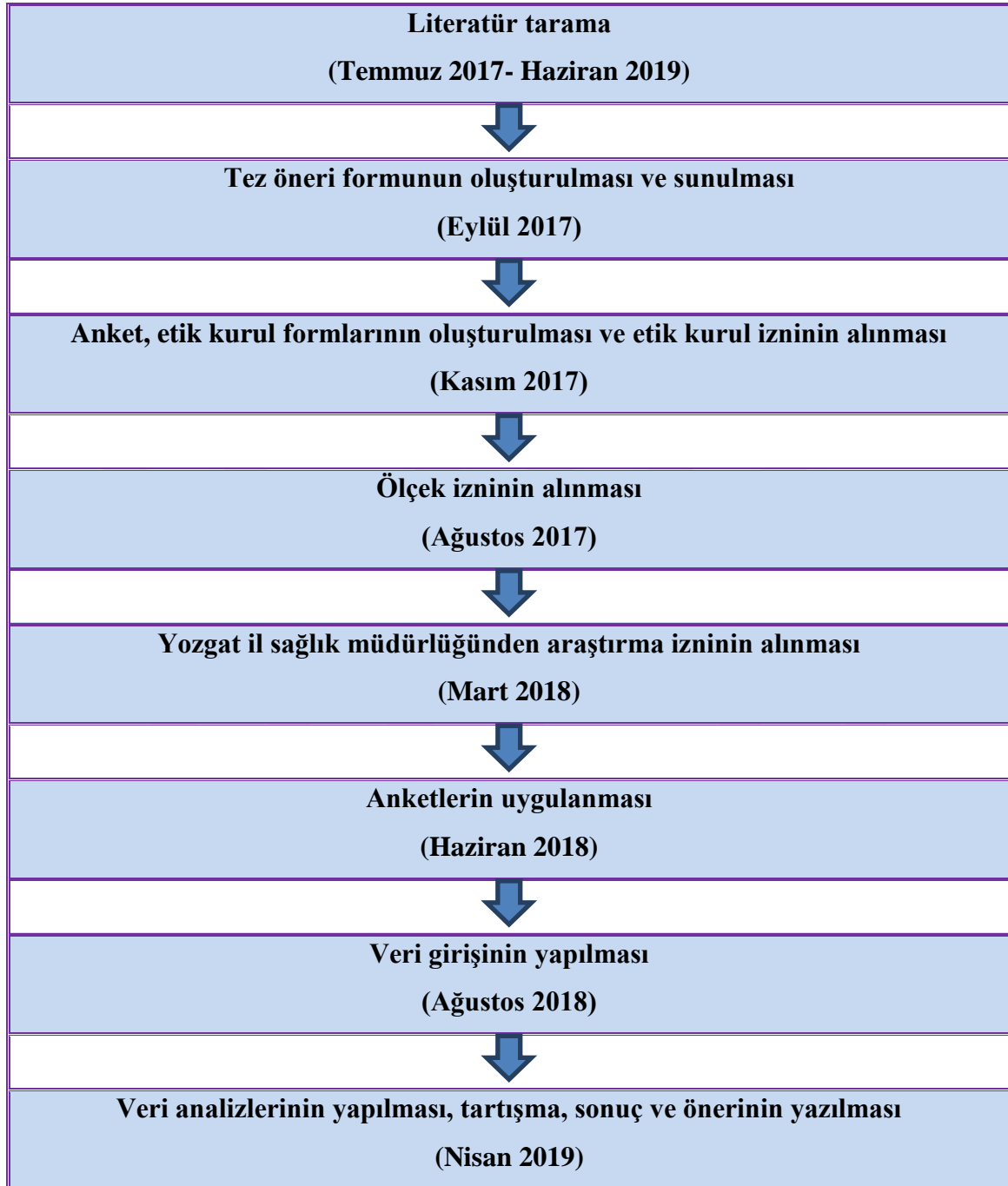
Araştırmayı uygulamadan hemşirelere, araştırmanın amacı, yöntemi ve yararları açıklanarak çalışmaya katılmanın gönüllük esasına dayandığı, katılımlarını herhangi bir

noktada sonlandırabilecekleri, verdikleri bilgilerin araştırma dışında kullanılmayacağı ve başkalarıyla paylaşılmayacağı konusunda bilgi vermiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler anket formunu, birbirlerini etkilememesi için araştırmacının da bulunduğu bir ortamda doldurmuştur. Anket formu gece ve gündüz mesai saatlerinde, hemşirelerle yüzyüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme süresi 15-20 dakika arasında değişiklik göstermiştir.

3.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirilme Teknikleri

Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel analizler için IBM-SPSS (Statistical Package for Social Science) (Version 25) programı kullanılmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistiklerin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma ve frekans ölçümleri yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, verilerin normal dağılım gösterip göstermediği değerlendirilmiştir. Normal dağılım gösteren parametrelerin iki grup karşılaştırmalarında Student t Testi, kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren üç ve üzeri grupların karşılaştırmalarında ise, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi olarak Duncan testi kullanılmıştır. Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgi Puanları ile Mesleğe yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. Anlamlılık $p < 0.05$ düzeylerinde değerlendirilmiştir.

3.8. Araştırmanın Süresi

3.9. Olanaklar ile Etik Açıklamalar

Araştırmanın yürütülmesi sırasında; Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği için ölçeğin geliştiren ve Türkiye’ de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapan Gülay İpek Çoban’dan elektronik posta yoluyla izin alınmıştır (Ek-3). Çalışmanın yapılacağı Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi ve Bozok Araştırma ve Uygulama Hastaneleri’nden Kurum izni alınmıştır. Çalışmada verileri toplamak için, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan etik izin alınmıştır (Ek 1.). Araştırma kapsamına alınan hemşirelerden, araştırmaya ilişkin bilgilendirildikten sonra sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri (n=402)

Tanıtıcı Özellikleri	Sayı	%
Yaş		
≤ 30 yaş	266	66,2
31-35 yaş	56	13,9
36-40 yaş	51	12,7
41-50 yaş	29	7,2
Cinsiyet		
Kadın	302	75,1
Erkek	100	24,9
Eğitim durumu		
Sağlık meslek lisesi	65	16,2
Hemşirelik ön lisans	53	13,2
Hemşirelik lisans	267	66,4
Hemşirelik lisansüstü	17	4,2
Hizmet yılı		
0-1 yıl	86	21,4
2-5 yıl	140	34,8
6-10 yıl	73	18,2
11-15 yıl	47	11,7
16 yıl ve üzeri	56	13,9
Çalıştığı Klinik		
Dahili bölümler	99	24,6
Cerrahi bölümler	79	19,7
Yoğun bakım	131	32,6
Ameliyathane	31	7,7
Poliklinik	13	3,2
Diğer*	49	12,2
Çalıştığı klinikteki konumu		
Klinik sorumlu hemşiresi	41	10,2
Klinik hemşiresi	170	42,3
Yoğun bakım hemşiresi	119	29,6
Ameliyathane hemşiresi	29	7,2
Poliklinik hemşiresi	15	3,7
Diğer**	28	7,0
Klinikte isteyerek çalışma durumu		
Evet	341	84,8
Hayır	61	15,2
Hizmet yılı ortalaması	$\bar{x} \pm SS$ 2.62 ± 1.318	Min: 1 ay Max: 432 ay
Bölümdeki çalışma süresi ortalaması	$\bar{x} \pm SS$ 1.78 ± 0.896	Min: 1 ay Max: 252 ay

*Enfeksiyon kontrol kurulları, eğitim hemşireliği, hastane yönetimi, hemovijilans ve eczanelerde görev yapan hemşirelerdir.

**Başhemşireler, başhemşire yardımcıları, eğitim hemşireleri, hemovijilans hemşireleri, enfeksiyon kontrol kurulu hemşireleri, supervisor hemşireler ve eczane hemşireleri.

Tablo1.'de araştırma kapsamına alınan hemşirelerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Araştırmaya katılan hemşirelerin %75,1'inin kadın, %24,9'unun erkek ve %66,4'ünün lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin hizmet yılı ortalaması $2,62 \pm 1,318$ 'dir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin %32,6'sının yoğun bakımlarda, %24,6'sının dahili bölümlerde, %19,7'sinin cerrahi bölümlerde, %7,7'sinin ameliyathanelerde ve %3,2'sinin de polikliniklerde çalıştığı belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olan hemşirelerin çalıştığı klinikteki hizmet yılı %46,8'inin 0-1 yıl arası ve %1,2'inin 15 yıl ve üzerinde süre çalıştığı belirlenmiştir. Hemşirelerin bölümde çalışma sürelerinin ortalaması $1,78 \pm 0,896$ 'dır. Araştırmaya katılan hemşirelerin %42,3'ünün klinik hemşiresi olarak çalışmakta olduğu ve %84,8'inin bölümlerinde isteyerek çalıştığı bulunmuştur.

Tablo 2. Hemşirelerin mesleğe ilişkin özellikleri (n=402)

Mesleğe İlişkin Özellikleri	Sayı	%
Mesleği isteyerek seçme durumu		
Evet	276	68,7
Hayır	126	31,3
Hemşireliği Seçme nedenleri *		
İş Güvencesi		
Evet	186	46,3
Hayır	216	53,7
Ekonomik nedenlerle		
Evet	62	15,4
Hayır	340	84,6
Aile isteğiyle		
Evet	67	16,7
Hayır	335	83,3
Bireysel özelliklere uygun olması		
Evet	45	11,2
Hayır	357	88,8
Tercih sırasında yönlendirilme nedeniyle		
Evet	56	13,9
Hayır	346	86,1
Hemşirelik mesleğine olan ilgisi		
Evet	52	12,9
Hayır	350	87,1
İnsanlara yardım etme		
Evet	30	7,5
Hayır	372	92,5
Çoğunlukla kadınların tercih ettiği meslek olması		
Evet	11	2,7
Hayır	391	97,3
Yakın çevrede sağlık personeli olması		
Evet	19	4,7
Hayır	383	95,3
Puan nedeniyle		
Evet	22	5,5
Hayır	380	94,5
Diğer başka nedenler **		
Evet	5	1,2
Hayır	397	98,8
Hemşirelik mesleğini severek yapma durumu		
Evet	321	79,9
Hayır	81	20,1
Hemşirelik mesleğine ilişkin duyguları		
Mesleğimi seviyorum	329	81,8
Mesleğimi sevmiyorum	73	18,2

*Hemşireler birden fazla yanıt verebildiği için n katlanmıştır.

** Bu seçeneği işaretleyenler“Kader” ve “O zamanlar çok seviyordum” şeklinde belirtmiştir.

Tablo2.'de araştırma kapsamına alınan hemşirelerin mesleki özellikleri yer almaktadır. Hemşirelerin %68,7'sinin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %79,9'unun da mesleğini severek yaptığı saptanmıştır. Hemşirelerin %46,3'ü iş güvencesi, %16,7'si aile isteği ve %15,4'ü ekonomik nedenlerden dolayı hemşirelik mesleğini seçtiğini belirtmişlerdir. Hemşirelerin %41,3'ünün mesleğini değiştirmek istediği ve %33,8'inin de mesleğini değiştirmek istemediği görülmüştür.

Tablo 3. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi kaynaklarının dağılımı (n=402)

Bilgi Kaynakları	Sayı	%
Hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma durumu		
Evet	322	80,1
Hayır	80	19,9
Eğitimi nereden aldığı*		
Üniversite eğitimi sırasında		
Evet	251	62,4
Hayır	151	37,6
Hizmet içi eğitim		
Evet	21	5,2
Hayır	381	94,8
Kongre ve seminerler		
Evet	18	4,5
Hayır	384	95,5
Kitap ve dergiler		
Evet	17	4,2
Hayır	385	95,8
İnternet		
Evet	12	3,0
Hayır	390	97,0
Hemşirelik tarihi bilgisini yeterli bulma durumu		
Evet	152	37,8
Hayır	250	62,2
Hemşirelik tarihine gereken önem verilme durumu		
Evet	75	18,7
Hayır	327	81,3
Hemşirelik tarihi eğitimi almak isteme durumu		
Evet	265	65,9
Hayır	137	34,1
Hemşirelik tarihi eğitiminin gerekli olma durumu		
Evet	307	76,4
Hayır	95	23,6
Kitap okuma alışkanlığı		
Evet	294	73,1
Hayır	108	26,9
Okuduğu kitabın türü *		
Edebiyat		
Evet	140	34,8
Hayır	262	65,2
Popüler bilim		
Evet	56	13,9
Hayır	346	86,1
Mesleki		
Evet	38	9,5
Hayır	364	90,5
Tarih		
Evet	81	20,1
Hayır	321	79,9

*Hemşireler birden fazla yanıt verebildiği için n katlanmıştır.

Tablo 3.'te araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi kaynaklarının dağılımları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde araştırmaya dahil olan hemşirelerin %80,1'inin hemşirelik tarihi eğitimi aldığı belirlenmiş olup %62,4'ünün de hemşirelik tarihi eğitimini üniversite eğitimi sırasında aldığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin %62,2'si hemşirelik tarihi bilgisini yeterli bulmazken %37,8'i hemşirelik tarihi bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya dahil olan hemşirelerin %81,3'ünün, hemşirelik tarihine gereken önemin verilmediği, %76,4'ünün ise hemşirelik tarihi eğitimine gerek olduğu düşüncesinde olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca %65,9'unun da hemşirelik tarihi eğitimine gereksinim duyduğu saptanmıştır.

Hemşirelerin kitap okuma durumlarına bakıldığında, %73,1'inin kitap okuma alışkanlığının olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan hemşirelerin %20,1'inin tarih türünde kitap okuduğu, %34,8'inin edebiyat türünde kitapları okuduğu ve %9,5'inin de mesleki türde kitaplar okuduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilme durumlarının dağılımı (n=402)

Önerme no	Önermeler	Doğru		Yanlış		Bilmiyorum	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1.	Hemşireliğin tarihi kadının sağaltıcı (şifa verici) rolü ile başlar	345	85,8	15	3,7	42	10,4
2.	İlk çağ uygarlığında sağlık-hastalık kavramının bilimsel açıklaması yapılmıştır	118	29,4	170	42,3	114	28,4
3.	İlk çağ uygarlıklarında kötü ruhların hastalık yaptığına inanılmıştır.	344	85,6	17	4,2	41	10,2
4.	Ortaçağda Hristiyanlık inancı hemşirelik mesleğinin gelişimini olumsuz etkilemiştir.	64	15,9	154	38,3	184	45,8
5.	Ortaçağda yardım ve bakım amacıyla gönüllü olarak çalışan kadınlara Deacones (Dekones) adı verilmiştir.	174	43,3	31	7,7	197	49,0
6.	Ortaçağda kadınlar arasında ilk hemşirelik örgütünü Phobe kurmuştur.	103	25,6	53	13,2	246	61,2
7.	Ortaçağda hemşirelik hizmetleri, sadece kilise bünyesinde verilmiştir.	63	15,7	150	37,3	189	47,0
8.	Ortaçağda hemşirelik hizmetleri hastanın fizyolojik gereksinimleri karşılamak, İlaçları vermek ve yaraları temizlemek gibi basit bir şekilde uygulanmıştır.	300	74,6	29	7,2	73	18,2
9.	Ortaçağın sonuna doğru kiliseye ve din adamlarına olan güvenin sarsılması Hemşireliğin konumunu da olumsuz etkilemiştir.	186	46,3	62	15,4	154	38,3
10.	Ortaçağda hemşirelere karşı yapılan büyücülük suçlamaları 13. yy'dan 18. yy 'ın ortalarına kadar devam etmiştir.	151	37,6	47	11,7	204	50,7
11.	İslam toplumlarında yaralı ve hasta bakımı için ilk kadın topluluğu Hz. Muhammed zamanında kurulmuştur.	116	28,9	61	15,2	225	56,0
12.	Yeniçağda modern hemşireliğe doğru ilk adımlar St. Vincent Paul tarafından Hayırsever hemşireler örgütünün kurulmasıyla atılmıştır	114	28,4	53	13,2	235	58,5

Tablo 4. Devamı... Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilme durumlarının dağılımı (n=402)

Önerme no	Önermeler	Doğru		Yanlış		Bilmiyorum	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
13.	Yakınçağda kentleşme, özgürlük hareketleri, insan ve kadın hakları gibi gelişmeler hemşireliğin gelişimine ivme kazandırmıştır.	270	67,2	23	5,7	109	27,1
14.	Flornce Nightingale, modern hemşirelik eğitiminin kurucusu olmuştur.	351	87,3	23	5,7	28	7,0
15.	Kırım savaşına giden Flornce Nightingale askerlere verdiği bakımla ölüm oranını %30'dan %2'lere kadar düşürmüştür	21	5,2	315	78,4	66	16,4
16.	12 Mayıs hemşirelik haftası olarak kutlanmaktadır.	350	87,1	14	3,5	38	9,5
17.	Uluslararası hemşireler birliği (ICN) 1990 yılında kurulmuştur.	66	16,4	160	39,8	176	43,8
18.	Türk Hemşireler Derneği (ilk adı Hasta Bakıcılar Cemiyeti) 1943 yılında kurulmuştur.	42	10,4	194	48,3	166	41,3
19.	Ülkemizde hemşirelik mesleğine olan gereksinimi ilk fark eden Prof. Dr. Besim Ömer Akalın Paşa'dır.	199	49,5	35	8,7	168	41,8
20.	Türkiye'de modern hemşireliğin kurucusu Safiye Hüseyin Elbi'dir	154	38,3	69	17,2	179	44,5
21.	Cumhuriyet döneminin ilk hemşirelik okulu Besim Ömer Paşa Hemşirelik Lisesi'dir.	41	10,2	163	40,5	198	49,3
22.	Türkiye'de hemşirelikte lisans eğitimi ilk kez Hacettepe Üniversitesi'nde başlamıştır.	56	13,9	229	57,0	117	29,1
23.	Türkiye'de hemşirelikte yüksek lisans eğitimi ilk kez Ege Üniversitesi'nde başlamıştır.	45	11,2	186	46,3	171	42,5
24.	Türkiye'de hemşirelikte doktora eğitimi ilk kez Hacettepe Üniversitesi'nde başlamıştır.	182	45,3	33	8,2	187	46,5
25.	1954 yılındaki Hemşirelik Kanunu 2017 yılında yeniden düzenlenmiştir.	54	13,4	164	40,8	184	45,8
26.	Türkiye'de ilk Hemşirelik Fakültesi Hacettepe Üniversitesi'nde açılmıştır.	57	14,2	200	49,8	145	36,1

Tablo 4.'te araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili önermeleri bilme durumlarının dağılımı yer almaktadır. Hemşirelerin %87,3'ü "Florance Nightingale, modern hemşirelik eğitiminin kurucusu olmuştur." önermesine, %87,1'i "12 Mayıs hemşirelik haftası olarak kutlanmaktadır." önermesine %85,8'i 1. "Hemşireliğin tarihi kadının sağaltıcı (şifa verici) rolü ile başlar" önermesine, %85,6'sı "İlk çağ uygarlıklarında kötü ruhların hastalık yaptığına inanılmıştır." önermesine, %74,6'sı "Ortaçağda hemşirelik hizmetleri hastanın fizyolojik gereksinimleri karşılamak, İlaçları vermek ve yaraları temizlemek gibi basit bir şekilde uygulanmıştır." önermesine, % 67,2'si ise, "Yakınçağda kentleşme, özgürlük hareketleri, insan ve kadın hakları gibi gelişmeler hemşireliğin gelişimine ivme kazandırmıştır." önermesine doğru yanıt verdikleri görölmüştür.

Hemşirelerin %78,4'ü "Kırım savaşına giden Florance Nightingale askerlere verdiği bakımla ölüm oranını %30'dan %2'lere kadar düşürmüştür" önermesine, %57'si "Türkiye'de hemşirelikte lisans eğitimi ilk kez Hacettepe Üniversitesi'nde başlamıştır." önermesine, %49,8'i "Türkiye'de ilk Hemşirelik Fakóltesi Hacettepe Üniversitesi'nde açılmıştır." önermesine, %48,3'ü "Türk Hemşireler Derneği (ilk adı Hasta Bakıcılar Cemiyeti) 1943 yılında kurulmuştur." önermesine ve %46,3'ü de "Türkiye'de hemşirelikte yüksek lisans eğitimi ilk kez Ege Üniversitesi'nde başlamıştır." önermesine yanlış yanıt verdikleri bulunmuştur.

Tablo 5. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanlarının dağılımı (n=402)

Puanlar	$\bar{x} \pm ss$	Min- Max
Hemşirelik tarihi bilgileri toplam puanı	9,86 $\pm$ 3,92	0 - 21

Tablo 5.'te hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri toplam puanlarının dağılımı verilmiştir. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ortalaması 9,86 $\pm$ 3,92 olarak bulunmuştur. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanından en fazla 21, en az da 0 puan aldıkları saptanmıştır.

Tablo 6. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının dağılımı (n=402)

Tanıtıcı Özellikleri	n	Toplam		İstatistiksel değerlendirme
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	
Yaş				
≤ 30 yaş	266	10,19±3,64	0-21	F=2,030 p=0,109
31-35 yaş	56	9,38±3,73	2-21	
36-40 yaş	51	8,88±4,52	0-19	
41-50 yaş	29	9,59±5,23	1-21	
Cinsiyet				
Kadın	302	9,76±3,97	0-21	t=-0,926
Erkek	100	10,18±3,75	0-18	p=0,355
Eğitim durumu				
Sağlık meslek lisesi	65	8,78±3,74	0-16	F=8,474 p<0,001
Hemşirelik ön lisans	53	8,28±4,24	3-19	
Hemşirelik lisans	267	10,28±3,8	0-21	
Hemşirelik lisansüstü	17	12,47±2,7	9-16	
Hizmet yılı				
0-1 yıl	86	10,76±3,32	0-21	F=1,879 p=0,113
2-5 yıl	140	9,93±3,79	2-21	
6-10 yıl	73	9,45±3,76	2-21	
11-15 yıl	47	9,13±4,26	2-17	
16 yıl ve üzeri	56	9,5±4,77	0-21	
Çalıştığı bölüm				
Dâhili bölümler	99	9,95±3,45	0-18	F=0,185 p=0,968
Cerrahi bölümler	79	9,85±4,03	2-17	
Yoğun bakım	131	9,63±3,73	2-21	
Ameliyathane	31	10,13±3,38	5-16	
Poliklinik	13	10,31±4,05	4-17	
Diğer	49	10,06±5,3	0-21	

Tablo 6. Devamı... Hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının dağılımı (n=402)

Tanıtıcı Özellikleri	n	Toplam		İstatistiksel değerlendirme
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	
Bölümde çalışma süresi				
0-1 yıl	188	10,24±3,84	0-21	F=2,521 p=0,054
2-4 yıl	139	9,91±4,14	0-21	
5-9 yıl	57	8,4±3,48	2-16	
10-14 yıl	13	10,08±3,66	4-15	
15 yıl ve üzeri	5	10,6±3,36	5-14	
Çalıştığı klinikteki konumu				
Klinik sorumlu hemşiresi	41	8,46±4,28	0-21	F=1,553 p=0,173
Klinik hemşiresi	170	10,06±3,76	2-21	
Yoğun bakım hemşiresi	119	9,74±3,64	2-21	
Ameliyathane hemşiresi	29	10,14±3,46	5-16	
Poliklinik hemşiresi	15	10,2±4,36	4-17	
Diğer	28	10,82±5,26	0-21	
İsteyerek çalışma durumu				
Evet	341	9,8±3,74	0-21	t=-0,787
Hayır	61	10,23±4,82	2-21	p=0,431
Mesleği isteyerek seçme durumu				
Evet	276	9,87±3,75	0-21	t=0,028
Hayır	126	9,86±4,28	0-21	p=0,978

Tablo 6.'da araştırmaya katılan hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. Araştırmaya katılan hemşirelerin, yaş, cinsiyet, hizmet yılı, çalışmakta olduğu bölüm, bölümde çalışma süresi, klinikteki konumu, isteyerek çalışma durumu ve hemşireliği isteyerek seçme durumuna göre bilgi puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Hemşirelerin eğitim durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarına bakıldığında ön lisans mezunu hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi

puan ortalamasının $8,28 \pm 4,24$; lisansüstü mezunu hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamasının $12,47 \pm 2,7$ olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede hemşirelerin eğitim durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamaları arasında fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tablo 7. Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının dağılımı (n=402)

Bilgi Kaynakları	N	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	İstatistiksel değerlendirme
Hemşirelik tarihi eğitimi alma durumu				
Evet	322	10,24±3,75	0-21	$t=3,903$
Hayır	80	8,36±4,23	1-21	$p<0,001$
Eğitimi nereden aldığı *				
Üniversite eğitimi sırasında				
Evet	251	10,6±3,64	0-21	$t=5,001$
Hayır	151	8,64±4,06	0-21	$p<0,001$
Hizmet içi eğitim				
Evet	21	9,33±3,65	2-16	$t=-0,639$
Hayır	381	9,9±3,93	0-21	$p=0,523$
Kongre ve seminerler				
Evet	18	10,06±4,36	2-18	$t=0,210$
Hayır	384	9,86±3,9	0-21	$p=0,834$
Kitap ve dergiler				
Evet	17	11,18±4,71	4-18	$t=1,412$
Hayır	385	9,81±3,87	0-21	$p=0,159$
İnternet				
Evet	12	10,33±3,96	4-18	$t=0,420$
Hayır	390	9,85±3,92	0-21	$p=0,675$
Hemşirelik tarihi bilginizi yeterli bulma durumu				
Evet	152	10,25±3,32	3-18	$t=1,628$
Hayır	250	9,63±4,23	0-21	$p=0,104$
Hemşirelik tarihine gereken önem verilme durumu				
Evet	75	10,95±3,28	3-16	$t=3,028$
Hayır	327	9,62±4,01	0-21	$p=0,003$

*Hemşireler birden fazla yanıt verebildiği için n katlanmıştır.

Tablo 7. Devamı... Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının dağılımı (n=402)

Bilgi Kaynakları	<i>n</i>	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	İstatistiksel değerlendirme
Hemşirelik tarihi eğitimi almak isteme durumu				
Evet	265	9,93±3,98	1-21	<i>t</i> =0,472
Hayır	137	9,74±3,8	0-19	<i>p</i> =0,637
Hemşirelik tarihi eğitimine gereklilik durumu				
Evet	307	9,93±3,91	0-21	<i>t</i> =0,636
Hayır	95	9,64±3,94	0-19	<i>p</i> =0,525
Kitap okuma alışkanlığı				
Evet	294	9,99±3,84	0-21	<i>t</i> =1,020
Hayır	108	9,54±4,11	2-21	<i>p</i> =0,308
Okuduğu kitabın türü *				
Edebiyat				
Evet	140	10,17±4,14	0-21	<i>t</i> =1,145
Hayır	262	9,7±3,79	0-19	<i>p</i> =0,253
Popüler bilim				
Evet	56	10,41±3,79	3-21	<i>t</i> =1,123
Hayır	346	9,78±3,93	0-21	<i>p</i> =0,262
Mesleki				
Evet	38	10,55±3,58	4-18	<i>t</i> =1,137
Hayır	364	9,79±3,95	0-21	<i>p</i> =0,256
Tarih				
Evet	81	10,63±3,62	0-19	<i>t</i> =1,972
Hayır	321	9,67±3,97	0-21	<i>p</i>=0,049
Hemşirelikle ilgili bilimsel yayın takip etme durumu				
Her zaman	10	10,7±4,3	4-16	<i>F</i> =2,330
Bazen	239	10,17±3,95	0-21	<i>p</i> =0,099
Hiçbir zaman	153	9,34±3,8	0-21	

*Hemşireler birden fazla yanıt verebildiği için **n** katlanmıştır.

Tablo 7.'de araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre puan ortalamalarının dağılımları yer almaktadır. Araştırmada yer alan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgisini yeterli bulma durumu, hemşirelik tarihine ilişkin eğitim almak isteme durumu, hemşirelik tarihi eğitimine gerek olduğunu düşünme durumu, kitap okuma alışkanlığı olma durumu ve hemşirelikte bilimsel yayın takip etme durumu ile hemşirelik tarihi bilgi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarına bakıldığında hemşirelik tarihi alan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının $10,24\pm3,75$; eğitim almayan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının $8,36\pm4,23$ olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili eğitimini nereden aldığına göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarına bakıldığında, niversite eğitimi sırasında aldığını belirten hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamasının ($10,6\pm3,64$), üniversitede almayanlara göre ($8,64\pm4,06$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan istatistiksel değerlendirme sonucu hemşirelerin hemşirelik tarihini üniversitede almış olma durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Hemşirelerin hemşirelik tarihine gereken öneminin verildiğini düşünme durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarına bakıldığında, hemşirelik tarihine gereken önemin verilmesi gerektiğini düşünen hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamasının $10,25\pm3,32$ olduğu; düşünmeyen hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamasının ise $9,62\pm4,01$ olduğu görülmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirme sonucu hemşirelik tarihine gereken öneminin verildiğini düşünme durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Hemşirelerin kitap okuma alışkanlığına göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarına bakıldığında, tarih türünde kitap okuyan hemşirelerin hemşirelik tarihi

bilgi puan ortalamasının ($10,63\pm 3,62$), okumayanlara göre ($9,67\pm 3,97$) yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan istatistiksel değerlendirme sonucu tarih türünde kitap okuyan hemşirelerle okumayan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 8. Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği (HMTÖ) ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı (n=402)

Puanlar	$\bar{x} \pm ss$	<i>Min- Max</i>
Hemşirelik mesleğinin özellikleri	77,98±10,96	24 - 90
Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu	44,47±9,95	13 - 65
Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum	38,17±5,62	16 - 45
Toplam	160,61±21,21	59 - 200

Tablo 8.'de hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği (HMTÖ) ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı yer almaktadır. Araştırmaya katılan hemşirelerin HMTÖ toplam puanı ve alt boyutlarından aldıkları puanlar incelendiğinde; sırasıyla ölçek genel toplam puanının 160,61±21,21, Hemşirelik mesleğinin özellikleri alt ölçek puanının 77,98±10,96, Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt ölçek puanının 44,47±9,95, Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt ölçek puanının 38,17±5,62 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı (n=402)

Tanıtıcı Özellikleri	n	Hemşirelik mesleğinin özellikleri		Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu		Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum		Toplam	
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max
Yaş									
≤ 30 yaş	266	77,09±11,08	24-90	43,81±9,78	13-65	38,15±5,52	16-45	159,05±20,9	87-200
31-35 yaş	56	78,29±10,37	44-90	44,07±10,12	19-60	38,13±6,15	20-45	160,48±21,72	118-197
36-40 yaş	51	80,18±9,55	50-90	46,59±10,18	22-65	37,88±5,97	17-45	164,65±20,73	59-200
41-50 yaş	29	81,66±12,43	47-90	47,55±10,24	23-62	38,9±4,96	27-45	168,1±22,42	130-196
İstatistiksel değerlendirme		$F=2,394$ $p=0,068$		$F=2,138$ $p=0,095$		$F=0,207$ $p=0,891$		$F=2,327$ $p=0,074$	
Cinsiyet									
Kadın	302	79,39±10,14	24-90	44,92±10,03	13-65	38,68±5,15	17-45	162,99±19,87	59-200
Erkek	100	73,72±12,24	27-90	43,09±9,63	13-65	36,63±6,62	16-45	153,44±23,5	87-197
İstatistiksel değerlendirme		$t=4,181$ $p<0,001$		$t=1,600$ $p=0,110$		$t=2,821$ $p=0,005$		$t=3,653$ $p<0,001$	
Eğitim durumu									
Sağlık meslek lisesi	65	76,17±12,96	27-90	43,49±8,67	20-65	36,69±6,43	16-45	156,35±22,84	87-200
Hemşirelik ön lisans	53	80,87±8,42	50-90	48,02±10,38	19-65	39,45±3,99	31-45	168,34±17,2	118-197
Hemşirelik lisans	267	77,73±10,93	24-90	43,95±10,1	13-65	38,24±5,58	17-45	159,92±21,34	59-200
Hemşirelik lisansüstü	17	79,71±8,85	57-90	45,24±9,22	20-65	38,71±6,4	20-45	163,65±18,8	130-196
İstatistiksel değerlendirme		$F=2,019$ $p=0,111$		$F=2,768$ $p=0,057$		$F=2,515$ $p=0,058$		$F=3,494$ $p=0,016$	
Hizmet yılı									
0-1 yıl	86	76,23±11,87	27-90	44,79±8,58	20-63	37,07±5,87	16-45	158,09±21,08	87-192
2-5 yıl	140	76,88±11,1	24-90	42,57±10,82	13-65	38,54±5,44	21-45	157,99±21,93	59-196
6-10 yıl	73	79,18±9,04	51-90	45,27±8,76	19-65	38,49±5,34	20-45	162,95±18,29	107-200
11-15 yıl	47	79±11,31	44-90	45,4±9,81	22-64	37,3±6,66	17-45	161,7±22,61	101-195
16 yıl ve üzeri	56	80,98±10,63	47-90	46,88±10,71	23-65	39,23±4,81	27-45	167,09±20,78	115-197
İstatistiksel değerlendirme		$F=2,300$ $p=0,058$		$F=2,369$ $p=0,052$		$F=1,834$ $p=0,122$		$F=2,433$ $p=0,047$	

Tablo 9.'da hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre Hemşirelerin Mesleğe Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ) ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımını yer almaktadır.

Araştırmada yer alan hemşirelerin yaş gruplarına göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları tutum puanları arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$)

Hemşirelerin cinsiyetlerine göre HMTÖ ve alt boyutlarından aldıkları tutum puanlarına bakıldığında, cinsiyete göre hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu, hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu ve toplam tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumlarına göre HMTÖ'den aldıkları tutum puanlarına bakıldığında, hemşirelerin eğitim durumlarıyla ölçek genel tutum puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görölmüştür ($p<0,05$).

Araştırmada yer alan hemşirelerin hizmet yılına göre HMTÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları tutum puanlarına bakıldığında ise, hemşirelerin hizmet yılına göre HMTÖ toplam tutum puanının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görölmektedir ($p<0,05$).

Tablo 10. Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı (n=402)

Bilgi Kaynakları	n	Hemşirelik mesleğinin özellikleri		Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu		Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum		Toplam	
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max
Hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma durumu									
Evet	322	78,26±10,47	27-90	44,32±9,84	13-65	38,28±5,58	16-45	160,86±20,67	87-200
Hayır	80	76,84±12,75	24-90	45,08±10,41	13-65	37,71±5,78	22-45	159,63±23,35	59-192
İstatistiksel değerlendirme		t=1,040 p=0,299		t=-0,610 p=0,543		t=0,808 p=0,420		t=0,465 p=0,642	
Hemşirelik tarihi eğitimini nerelerde aldığı									
Üniversite eğitimi sırasında									
Evet	251	77,56±10,92	27-90	43,59±9,98	13-65	38,14±5,79	16-45	159,29±21,37	87-200
Hayır	151	78,68±11,02	24-90	45,92±9,76	13-65	38,22±5,32	22-45	162,81±20,8	59-200
İstatistiksel değerlendirme		t=-0,990 p=0,323		t=-2,283 p=0,023		t=-0,143 p=0,886		t=-1,619 p=0,106	
Hizmet içi eğitim									
Evet	21	81,76±10,36	54-90	44±10,03	23-61	37,24±6	23-45	163±19,19	122-196
Hayır	381	77,77±10,97	24-90	44,49±9,96	13-65	38,22±5,6	16-45	160,48±21,33	59-200
İstatistiksel değerlendirme		t=1,629 p=0,104		t=-0,221 p=0,825		t=-0,778 p=0,437		t=0,530 p=0,597	
Kongre ve seminerler									
Evet	18	74,44±12,33	49-90	45,17±6,35	37-57	35,89±5,85	21-45	155,5±20,40	111-183
Hayır	384	78,14±10,88	24-90	44,43±10,09	13-65	38,27±5,59	16-45	160,85±21,24	59-200
İstatistiksel değerlendirme		t=-1,401 p=0,162		t=0,305 p=0,761		t=-1,766 p=0,078		t=-1,047 p=0,296	
Kitap ve dergiler									
Evet	17	71,71±12,67	44-90	43,76±9,4	32-65	36,76±6,41	24-45	152,24±24,01	111-200
Hayır	385	78,25±10,81	24-90	44,5±9,98	13-65	38,23±5,58	16-45	160,98±21,03	59-200
İstatistiksel değerlendirme		t=-2,426 p=0,016		t=-0,297 p=0,766		t=-1,052 p=0,293		t=-1,668 p=0,096	

Tablo 10. Devamı... Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı (n=402)

Bilgi Kaynakları	n	Hemşirelik mesleğinin özellikleri		Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu		Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum		Toplam	
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max
İnternet									
Evet	12	70,58±13,08	51-87	46,5±10,13	32-62	34±5,38	24-40	151,08±26,53	118-189
Hayır	390	78,21±10,83	24-90	44,41±9,95	13-65	38,29±5,58	16-45	160,91±20,99	59-200
İstatistiksel değerlendirme	t=-2,387	t=0,718		t=-2,629		t=-1,583		t=0,465	
Hemşirelik tarihi bilginizi yeterli bulma durumu									
Evet	152	78,03±10,79	34-90	44,09±10,12	13-65	37,82±5,93	20-45	159,93±21,12	92-197
Hayır	250	77,94±11,08	24-90	44,7±9,86	13-65	38,38±5,42	16-45	161,02±21,29	59-200
İstatistiksel değerlendirme		t=0,079		t=-0,600		t=-0,977		t=-0,499	
Hemşirelik tarihine gereken önem veriliyor mu?									
Evet	75	78±11,88	27-90	45,83±9,47	13-63	37,55±5,67	16-45	161,37±21,42	87-191
Hayır	327	77,97±10,76	24-90	44,16±10,05	13-65	38,31±5,6	17-45	160,44±21,18	59-200
İstatistiksel değerlendirme		t=0,020		t=1,313		t=-1,060		t=0,344	
Hemşirelik tarihi eğitimi almak isteme durumu									
Evet	265	78,15±11,08	27-90	46,1±9,2	20-65	38,37±5,38	16-45	162,62±20,73	87-200
Hayır	137	77,64±10,74	24-90	41,31±10,61	13-62	37,78±6,04	17-45	156,73±21,65	59-194
İstatistiksel değerlendirme		t=0,450		t=4,687		t=0,990		t=2,659	
Hemşirelik tarihi eğitimine gerek var mı?									
Evet	307	78,52±10,73	27-90	45,67±9,39	20-65	38,66±5,16	16-45	162,85±20,28	87-200
Hayır	95	76,22±11,56	24-90	40,57±10,74	13-61	36,58±6,68	17-45	153,37±22,58	59-190
İstatistiksel değerlendirme		t=1,793		t=4,473		t=2,788		t=3,876	

Tablo 10.'da hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi kaynaklarına göre mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı verilmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma durumlarının; hemşirelik tarihi eğitimini hizmet içi eğitim, kongre ve seminerler yoluyla alma durumlarının; Hemşirelik tarihi bilginizi yeterli bulma durumunun ve hemşirelik tarihine gereken önem verildiğini düşünme durumlarının HMTÖ ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimini üniversitede alma durumuna göre bakıldığında hemşirelik tarihini üniversitede alanlarla hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan aldıkları tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$).

Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimini kitap ve dergilerden alma durumuna göre bakıldığında hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgilerini kitap ve dergilerden almış olmasıyla hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan aldıkları tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgilerini internetten alma durumuna göre bakıldığında hemşirelik tarihi bilgilerini internetten alma durumuyla hemşirelerin hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan aldıkları tutum puanları arasındaki fark anlamlı olarak bulunmuştur ($p<0,05$).

Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimi almak isteme durumuna göre bakıldığında ise hemşirelik tarihi eğitimi almak isteme durumuyla hemşirelerin HMTÖ'den aldıkları toplam tutum puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimine gerek duyma durumlarına bakıldığında da hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimine gerek duyma durumları ile hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu, hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu ve HMTÖ toplam tutum puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 11. Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile mesleğe yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin incelenmesi (n=402)

Ölçek ve Alt boyutları	r ve p değerleri	Hemşirelik tarihi bilgi puanı
Hemşirelik mesleğinin özellikleri	<i>r</i>	-0,011
	<i>p</i>	0,822
Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu	<i>r</i>	0,026
	<i>p</i>	0,604
Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum	<i>r</i>	0,090
	<i>p</i>	0,070
Toplam Puan	<i>r</i>	0,030
	<i>p</i>	0,545

r: Pearson korelasyon katsayısı

Tablo 11.'de hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile HMTÖ alt boyutları ve toplamından aldıkları puanlar arasında ilişki yer almaktadır. Araştırmada hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile hemşirelik mesleğine ilişkin toplam tutum puanları arasında pozitif yönde %3 oranında çok zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r=0,030$). Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu arasında negatif yönde %1 oranında çok zayıf bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,011$). Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu arasında pozitif yönde %2 oranında çok zayıf bir ilişki bulunmuştur ($r=0,026$). Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu arasında pozitif yönde %9 oranında çok düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r=0,090$).

5. TARTIŞMA

Bir mesleğin bugünkü durumunu değerlendirmek için geçmişine bakmak, tarihini bilmek, bu mesleğin nasıl ortaya çıktığını, tarihi süreçte nasıl geliştiğini ve günümüze kadarki geçirdiği dönemleri bilmek gereklidir (Gören ve Yalım, 2016). Bu sebeple hemşirelik eğitiminde de hemşireliğin tarihini öğretmek büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik lisans eğitimi içerisinde, hemşirelik tarihine farklı derslerde değinilmekte ve öğrenci hemşirelere aktarılmaktadır. Fakat hemşirelik tarihi eğitiminin yeterliliği ve etkinliği konusundaki bilimsel araştırmaların eksikliği konusunda literatürde yeterince bilgi yer almamaktadır.

Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi düzeylerine bakıldığında alınacak en yüksek puan 26 iken, hemşirelerin bilgi puanlarının $9,86 \pm 3,92$ olduğu görülmektedir. Hemşirelerin hiçbirinin tam puan alamadığı, alınan en düşük puanın 0, en yüksek puanın ise 21 olduğu saptanmıştır (Tablo 5). Bu bulgu hemşirelerin tarih bilgilerinin düşük olduğunu ve istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir. Ülkemizde hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin hemşirelik tarihine yönelik bilgi düzeyinin değerlendirildiği araştırmaya rastlanmamıştır. Temel hemşirelik eğitiminde hemşirelik tarihiyle ilgili dersler 2. veya 3. sınıfta haftada 2 saat teori olarak verilmektedir. Bu da bize hemşirelik eğitim sürecinde hemşirelik tarihi dersine yeterince yer verilmediğini ya da kısıtlı anlatıldığını düşündürmektedir. Hemşirelerdeki bu bilgi eksikliğinin nedeni, sadece lisans eğitimi sırasında almış olmaları nedeniyle tekrar etmedikleri için bilgiyi unutmuş olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bu nedenle hemşirelik tarihi bilgilerinin unutulmaması için belirli aralıklarla hizmet içi eğitim verilmesi gerekebilir. Ayrıca çalışmamızda da hizmet içi eğitim alan hemşire oranı da çok düşük (%5,2) bulunmuştur (Tablo 3). Özellikle hemşirelik tarihi belirli sürelerle tekrar gerektiren konulardan biri olduğu da unutulmamalıdır. Avusturalya'da 36 üniversitenin müfredat programları incelenerek yapılan bir çalışmada da hemşirelik tarihi ile ilgili eğitimin zayıf olduğu bulunmuştur (McAllister vd., 2010).

Ayrıca hemşirelerin %80,1'inin hemşirelik tarihi eğitimi aldığını belirtmesine rağmen %37,8'inin aldıkları eğitimi yeterli bulması ve hemşirelerin %65,9'unun tekrar hemşirelik tarihine ilişkin eğitim almak istemesi (Tablo 3) şaşırtıcı bir bulgu olmuştur.

Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin soruları bilme durumlarına bakıldığında (Tablo 4) “Flornce Nightingale modern hemşirelik eğitiminin kurucusu olmuştur”, “Hemşireliğin tarihi kadının sağaltıcı (şifa verici) rolü ile başlar” “12 Mayıs hemşirelik haftası olarak kutlanmaktadır” ve “İlk çağ uygarlıklarında kötü ruhların hastalık yaptığına inanılmıştır” önermelerine yüksek oranda doğru yanıt verdikleri görülmektedir. Hemşirelerin büyük çoğunluğunun bu ifadelerle ilgili bilgilerinin istenilen düzeyde olduğu söylenebilir. Çağdaş hemşireliğin kurucusu olan Flornce Nigtingale’den hemşirelerin birçoğunun haberdar olması çalışma için sevindirici bir bulgudur. Hemşirelerin çoğunluğunun (%87,1) 12 Mayısın hemşirelik haftası olarak kutlandığını bilmesi, her yıl hemşirelik haftasının hem hastanelerde hem okullarda kutlanıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Buna karşın “Kırım savaşına giden Flornce Nightingale askerlere verdiği bakımla ölüm oranını %30’dan %2’lere kadar düşürmüştür”, “Cumhuriyet döneminin ilk hemşirelik okulu Besim Ömer Paşa Hemşirelik Lisesi’dir”, “Türk Hemşireler Derneği 1943 yılında kurulmuştur” önermelerine ise hemşirelerin çok azı doğru yanıt verebilmiştir (Tablo 4). Genel olarak çıkan bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelerin bu konular ile ilgili bilgi eksiklikleri olduğu söylenebilir. Bu nedenle eğitim sürecinde bu konuların daha ayrıntılı olarak ele alınması ve vurgulanması gerektiğini düşündürmektedir. Hemşirelerin ülkemizde hemşirelik ile ilgili kurum olan Türk Hemşireler Derneğinin kaç yılında kurulduğundan, Cumhuriyet döneminin ilk hemşirelik okulunu ve ilk lisans eğitimi veren okulu bilmemeleri hemşirelik mesleği için üzücü bir bulgudur. Genel olarak çıkan bu sonuçlardan hemşirelerin ortaçağ ve yakınçağ ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu söylenebilir.

Hemşirelerin eğitim durumlarının hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarını etkilediği ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 6). Farklılığı yaratan grubun lisansüstü mezunlarının oluşturduğu görülmüştür. Ön lisans mezunu hemşirelerin bilgi puan ortalamalarının 8,28±4,24 lisans mezunu hemşirelerin 10,28±3,8 ve lisansüstü mezunu hemşirelerin 12,47±2,7 olduğu görülmektedir. Bu da bize eğitim düzeyi arttıkça hemşirelerin tarih bilgi puanlarının arttığını göstermesi açısından önemlidir. Bu nedenle lisansüstü eğitim yapan hemşirelerin bilgi puanlarının yüksek çıkmış olması, beklendik bir bulgudur. Literatüre baktığımızda hemşirelerin bilgi puanının incelendiği çalışmalarda hemşirelerin eğitim düzeylerinin bilgi puanını

etkilediği belirtilmiştir (Vicdan, 2010; Demir Dikmen vd. 2014; Beydağ ve Aslan, 2008;Hisar ve Karadağ, 2010; Konukbay vd. 2014). Lisansüstü mezunların hemşirelik tarihi bilgilerinin yüksek çıkması eğitimin düzeyi arttıkça bilgilerin daha çok kalıcı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda lisansüstü eğitim alan hemşirelerin bilgi puanının yüksek çıkmasının nedeni, hemşirelik tarihi bilgilerini daha iyi içselleştirmeleri ve önemsemeleri olabilir. Bu konuda hemşire adaylarının ve klinik hemşirelerin lisans ve lisansüstü eğitime daha çok önem vermeleri konusunda desteklenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alanların bilgi puan ortalaması eğitim almayanlara göre daha yüksek çıkmıştır ve yapılan istatistiksel değerlendirme sonucu gruplar arası fark anlamlı bulunmuştur (Tablo 7). Bu bulgu bize hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma durumu arttıkça, hemşirelik tarihi ile ilgili puanın arttığını göstermiştir. Hemşirelerin aldığı eğitimin bilgi puanı üzerine olumlu bir etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Hemşirelik tarihi eğitimini üniversitede alanların hemşirelik tarihi bilgi puan ortalaması, üniversitede almayanlara göre daha yüksek oranda çıkmış olup, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 7). Hemşirelik eğitim müfredatında hemşirelik tarihine ilişkin bilgilerin yoğun olarak verildiği yer lisans eğitimidir. Araştırmada hemşirelerin %62,4 ünün hemşirelik tarihine ilişkin bilgiyi üniversite eğitimi sırasında aldığını belirtmesi de bu sonucu destekler niteliktedir. Bu sonuç bize hemşirelere eğitimleri sırasında hemşirelik tarihine ilişkin bilgi aldıklarını göstermesi açısından önemlidir.

Hemşirelik tarihine gerekli önemin verildiğini düşünen hemşirelerin bilgi puan ortalaması daha yüksek bulunmuş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (Tablo 7). Çalışmanın bir diğer bulgusu olan hemşirelerin %76,4'ünün hemşirelik tarihi eğitiminin gerekli olduğunu düşünmesi ve %65,9 unun hemşirelik tarihine ilişkin eğitim almak istemesi (Tablo 3) hemşirelerin bilgi puanını olumlu yönde etkilemiş olabilir. Bu bulgular doğrultusunda hemşirelerin hemşirelik tarihini öğrenmeye istekli olduklarını söyleyebiliriz.

Tarihle ilgili kitap okuyan hemşirelerin bilgi puan ortalamaları okumayanlara göre daha yüksek olup, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 7).

Hemşirelerin %20,1 oranında tarihle ilgili kitap okuduğunu belirtenlerin bilgi puan ortalamalarının yüksek çıkması, çalışma için olumlu bir bulgudur. Hemşirelerin tarihe ilişkin kitap okumalarının, bu alana olan merakı ve farkındalığını artırması hemşirelik tarihine ilişkin bilgi puanlarının yüksek olmasının bir nedeni olabilir. Ayrıca hemşirelerin tarih kitabı okumaları hemşirelik tarihinin yararlı olduğunu düşünmeleri ve hemşirelik tarihini daha çok benimsemelerine neden olduğu söylenebilir.

Çalışmamızda hemşirelerin mesleğe yönelik tutum puan ortalamaları 200 üzerinden $160,21 \pm 21,21$ olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin en düşük 59 en yüksek 200 puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 8). Bu durum bize hemşirelerin mesleğe ilişkin tutumlarının ortalamasının üstünde olduğunu göstermektedir. Tarhan ve Arkadaşlarının (2016) yaptığı araştırmada hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden $159,27 \pm 18,57$ puan aldıkları saptanmış olup, bu sonuç çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Zencir ve Eşer'in (2016) öğrenci hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada da hemşirelik mesleğine yönelik tutumun olumlu olduğu, Eskimez'in (2008) çalışmasında lisede öğrenim gören kız öğrencilerin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin olumlu olduğu bildirilmiştir. Al Mutair ve Redwan'ın (2016) araştırmasında Suudi Arabistan'daki hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum sergiledikleri, Akoijam ve Akoijam'ın (2015) çalışmasında ise Hindistan'da ortaokul öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirtilmektedir. Literatürde hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır. Çalışma sonuçlarımız literatürle benzerlik göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda hemşirelerin mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olması toplumdaki hemşirelik imajını da olumlu yönde etkileyebileceğini söyleyebiliriz. Ayrıca hemşirelerin hemşirelik mesleğine karşı olumlu tutuma sahip olmaları hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesine katkı sağlaması açısından önemlidir. Hemşireler sağlık ekibinin en önemli değişmez üyelerinden biridir. Hemşirelik mesleğinin bilinçli olarak seçilmesi, mesleğin istenilen düzeye gelebilmesi, meslekteki başarısı, meslekten doyum alması ve kaliteli sağlık hizmetinin sunulabilmesi için hemşirelerin mesleğe ilişkin olumlu tutumlarının olması önemlidir. Mesleğe karşı olumsuz tutuma sahip olan hemşireler mesleği yaparken sorun yaşayacaklar ve mesleğin gelişimine engel olacaklardır (Güven, 2019; Koç ve Sağlam, 2004).

Hemşirelerin hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan 90 iken $77,98 \pm 10,96$ puan aldıkları, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan en fazla 65 puan alabilecekken $44,47 \pm 9,95$ aldıkları, hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutundan ise en fazla 45 puan alabilecek iken $37,17 \pm 5,62$ puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 8). Hemşirelerin en düşük hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan, en yüksek ise hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan puan aldıkları saptanmıştır. Tarhan ve Arkadaşları'nın (2016) hemşirelerde, Zencir ve Eşer'in (2016) öğrenci hemşireler üzerinde yaptığı araştırmalarda en düşük puanı hemşirelik mesleğini tercih etme alt boyutundan, en yüksek puanı ise hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan aldıkları belirlenmiş olup, çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Uluslararası literatürde (Coverston 2004; Joolae, Mehrdad ve Bohrani 2006; Koushali, Hajiamini ve Ebadi 2012; Law ve Arthur 2003; Miligi ve Selim, 2013; Raghda K, Shukri Bakkar, Monther ve El-Damen, 2013; Sand-Jecklin ve Schaffer 2006; Songlan, Hui ve Yun, 2005; Zhang ve Petrini, 2008), hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin tutumu, Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarda olumlu olarak saptanmıştır. Çalışmamız diğer ülkelerde yapılan çalışmalarla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Hemşirelerin cinsiyetlerine göre HMTÖ'nün hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 9). Çalışmada kadınların hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan aldıkları tutum puanı ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum puanı erkeklere göre önemli derecede farklı bulunmuştur. Güven'in (2019) hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada kadınların erkeklere göre mesleğe ilişkin tutumlarının daha iyi olduğunu belirlemiş olup, çalışmamızla paralellik göstermektedir. Ayrıca literatürde (Güven, 2019; Bayraktar, Yılmaz ve Khorshd, 2016; Çelik, Ünalve Saruhan, 2012; Karamanoğlu, Özer ve Tuğcu, 2009) cinsiyetin mesleğe yönelik tutumu etkilemediğini gösteren çalışmalar da yer almaktadır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda hemşirelik mesleğini tercih edenlerin çoğunluğunun kadın olduğu saptanmıştır (Andsoy, Güngör ve Bayburtluoğlu, 2012; Ergün ve Güzel, 2016; Özdelikara, Ağaçdiken ve Aydın, 2016; Özveren vd., 2017). Meslekte çalışanların çoğunun kadın olması çalışmanın bu

sonucu etkilemiş olabilir. Hemşirelik kanununda yapılan yeni değişikliklerle birlikte erkeklerin de mesleği tercih edebilmesine rağmen halen hemşirelik mesleğinin kadınlar tarafından çok tercih edilen benimsenen bir meslek olmaya devam ettiğini göstermesi açısından önemlidir.

Hemşirelerin eğitim durumunun HMTÖ alt boyutlarını etkilemediği, yalnızca ölçek genel puanını etkilediği belirlenmiştir (Tablo 9). Tarhan ve Arkadaşları'nın (2016) yaptığı çalışmada lisansüstü mezunu hemşirelerin meslekte profesyonel tutum puanlarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Çalışmamız literatürle benzerlik göstermektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda hemşirelerin eğitim düzeyinin mesleki profesyonel tutumlarını olumlu yönde etkilediğini belirten çalışmalar da yer almaktadır (Beydağ ve Aslan, 2008; Demir ve Kocaman Yıldırım, 2014; Demir Dikmen, 2012; Hisar ve Karadağ, 2010; Kim Godwin, Baek ve Wyndy, 2010; Konukbay vd. 2014; Vicdan Kacaroglu, 2010; Wynd, 2003). Bizim çalışmamızın aksine literatürde (Çelik vd., 2012; Karamanoğlu vd., 2009) eğitim durumunun mesleki tutumu etkilemediğini gösteren çalışmalar da yer almaktadır.

Hemşirelerin çalışma yılları değerlendirildiğinde çalışma yıllarının HMTÖ alt boyutlarını etkilemeyip, HMTÖ toplam puanını etkilediği belirlenmiştir (Tablo 9). Literatürde çalışma yılının mesleki tutumu etkilediğine ilişkin farklı sonuçlar yer almaktadır. Dikmen ve Arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada hemşirelerin çalışma sürelerinin meslekte profesyonel tutumlarını etkilediği belirtilirken, Çelik ve Arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada hemşirelerin çalışma yıllarının meslekte profesyonel tutumu etkilemediği bulunmuştur.

Çalışmamızda araştırmaya dahil edilen hemşirelerin yaş gruplarının HMTÖ alt boyut puanlarını ve toplam ölçek puanını etkilemediği görülmüştür (Tablo 9). Benzer çalışmalarda da (Bayraktar vd.,2016; Çelik vd., 2012; Tarhan vd., 2016) yine yaş gruplarının, ölçek alt boyut ve toplam puanlarını etkilemediği bildirilmiştir Bu çalışmadaki sonuçlar bizim araştırmamızla paralellik göstermektedir.

Hemşirelerin çalıştıkları kliniklere göre HMTÖ alt boyutları ve ölçek genel puanları arasında istatistiksel olarak bir fark bulunmamıştır (Tablo 9). Tarhan ve Arkadaşlarının (2016) yaptığı çalışmada da bizim çalışmamıza benzer şekilde hemşirelerin çalıştığı kliniklerin HMTÖ puanını etkilemediği bildirilmiştir. Bizim

çalışmamızın tersine literatürde (Bayraktar vd, 2016; Beydağ ve Aslan, 2008; Çelik vd., 2012; Demir vd., 2014; Demir Dikmen vd., 2014) hemşirelerin çalıştıkları kliniklerin mesleki ve profesyonel tutumlarını etkilediğini belirten çalışmalar da yer almaktadır.

Hemşirelik tarihine ilişkin bilgiyi, hem lisans eğitiminden alan hem de internetten alan hemşirelerin hemşirelik mesleğini tercih etme alt boyutu puan ortalaması yüksek bulunmuştur ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (Tablo 10). Hemşirelik tarihine ilişkin bilgiyi kitap ve dergilerden alan hemşirelerin hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda hemşirelik tarihine ilişkin bilgi almanın mesleğe yönelik tutumu etkilediğini söyleyebiliriz.

Hemşirelik tarihine ilişkin eğitim almak isteyen hemşirelerin HMTÖ hemşirelik mesleğini tercih etme alt boyutu ve ölçek genel toplam puanları eğitim almak istemeyenlere göre yüksek bulunmuştur (Tablo 10). Hemşirelik tarihinde eğitimin gerekli olduğunu düşünen hemşirelerin hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu hariç diğer alt boyutlar ve HMTÖ genel toplam puanında yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 10). Bu bulgular hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin eğitim almak istemesinin ve tarih eğitiminin gerekli olduğunu düşünmesinin hemşirelik mesleğine ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Hemşirelik tarihinde eğitimin gerekli olduğunu düşünen hemşirelerin hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu hariç diğer alt boyutlar ve HMTÖ genel toplam puanında yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile mesleğe yönelik tutum ölçeği puanları arasında pozitif yönde %3 oranında çok zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur (Tablo 11). Bu sonuca göre hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumları arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir. Bu doğrultuda hemşirelerin tarih bilgilerinin mesleğe ilişkin tutumlarını etkilemediği görülmüştür. Bu çalışmada ilişkinin zayıf olmasının nedeni, hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının düşük olmasından kaynaklanabilir.

Hemşirelerin hemşirelik tarihine ilişkin bilgi sahibi olması hemşireliğin geçmişine ilişkin eleştirel düşüncelerine katkı sağlayacaktır. Çünkü eleştirel düşünebilen bir birey analiz edebilme, sentez edebilme, yorumlama, değerlendirme

becerilerine sahiptir (Arıcı, 2008; Doğan Yılmaz, 2010; Yalınkılıç, 2007). Eleştirel düşünebilen ve karar verme yeteneği gelişmiş olan hemşirelerin de mesleğe ilişkin tutumlarında daha iyi olması beklenmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde Yozgat ili merkezinde bulunan iki hastanede çalışan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları verilmiştir.

❖ Araştırmaya katılan hemşirelerin % 75,1'inin kadın, %24,9'unun erkek, %46,5'i evli, %66,4'ünün lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin hizmet yılı ortalaması $2,62 \pm 1,318$ 'dir (Tablo 1).

❖ Araştırmada yer alan hemşirelerin %42,3'ünün klinik hemşiresi olarak çalışmakta olduğu, %84,8'inin bölümlerinde isteyerek çalıştığı bulunmuştur. Hemşirelerin %68,7'sinin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %79,9'unun da mesleğini severek yaptığı saptanmıştır. Hemşirelerin %41,3'ünün mesleğini değiştirmek istediği, %33,8'inin de mesleğini değiştirmek istemediği görülmüştür (Tablo 1, Tablo 2).

❖ Araştırmaya dahil olan hemşirelerin %80,1'inin hemşirelik tarihi eğitimi aldığı belirlenmiş olup, %62,4'ünün de hemşirelik tarihi eğitimini üniversite eğitimi sırasında aldığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin %62,2'si hemşirelik tarihi bilgisini yeterli bulmazken, %37,8'i hemşirelik tarihi bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Hemşirelerin kitap okuma durumlarına bakıldığında, %73,1'inin kitap okuma alışkanlığının olduğu görülmüştür. Araştırmada yer alan hemşirelerin %20,1'inin tarih türünde kitap okuduğu, %34,8'inin edebiyat türünde kitapları okuduğu ve %9,5'inin de mesleki türde kitaplar okuduğu saptanmıştır (Tablo 3).

❖ Çalışmaya katılan hemşireler, en çok 14. Önerme olan "Florence Nightingale, modern hemşirelik eğitiminin kurucusu olmuştur." önermesine %87,3 oranında doğru yanıt vermiştir (Tablo 4).

❖ Araştırmaya katılan hemşireler en çok 15. önerme olan "Kırım savaşına giden Florence Nightingale askerlere verdiği bakımla ölüm oranını %30'dan %2'lere kadar düşürmüştür" önermesine %78,4 oranında yanlış cevap vermiştir (Tablo 4).

❖ Araştırmada yer alan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ortalamaları $9,86 \pm 3,92$ olarak gerçekleşmiştir (Tablo 5).

❖ Araştırmada hemşirelerin HMTÖ toplam puanı ve alt boyutlarından aldıkları puanlar incelendiğinde; sırasıyla ölçek genel toplam puanının $160,61 \pm 21,21$; Hemşirelik mesleğinin özellikleri alt ölçek puanının $77,98 \pm 0,96$; Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt ölçek puanının $44,47 \pm 9,95$; Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt ölçek puanının $38,17 \pm 5,62$ olduğu belirlenmiştir (Tablo 8).

❖ Araştırmaya katılan hemşirelerin, yaş, cinsiyet, hizmet yılı, çalışmakta olduğu bölüm, bölümde çalışma süresi, klinikteki konumu, isteyerek çalışma durumu ve hemşireliği isteyerek seçme durumuna göre bilgi puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$, Tablo 6)

❖ Hemşirelerin eğitim durumuna göre bilgi puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunmuştur. Hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili eğitim alma durumuna göre hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarının arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Hemşirelerin hemşirelik tarihini üniversitede almış olma durumunun hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarını etkilediği bulunmuştur. Hemşirelerin hemşirelik tarihine gereken öneminin verildiğini düşünme durumunun hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamalarını etkilediği görülmüştür. Tarih türünde kitap okuyan hemşirelerle okumayan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$, Tablo 6).

❖ Hemşirelerin cinsiyetlerinin HMTÖ hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu, hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu ve toplam tutum puanları etkilediği saptanmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumlarına göre HMTÖ'den aldıkları tutum puanlarına bakıldığında, hemşirelerin eğitim durumlarıyla ölçek genel tutum puanı arasında fark anlamlı görülmüştür. Araştırmada yer alan hemşirelerin hizmet yılına göre HMTÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları tutum puanlarına bakıldığında ise hemşirelerin hizmet yılına göre HMTÖ toplam tutum puanının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$, Tablo 9).

❖ Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimini üniversitede alma durumuna göre bakıldığında hemşirelik tarihini üniversitede alanlarla hemşirelik mesleğini tercih

etme durumu alt boyutundan aldıkları tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$, Tablo 9).

❖ Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimini kitap ve dergilerden alma durumuna göre bakıldığında hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgilerini kitap ve dergilerden almış olmasıyla hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan aldıkları tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$, Tablo 10).

❖ Araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgilerini internetten alma durumunun, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan aldıkları tutum puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimi almak isteme durumunun, HMTÖ'den aldıkları toplam tutum puanını etkilediği saptanmıştır ($p<0,05$, Tablo 10). Hemşirelerin hemşirelik tarihi eğitimine gerek duyma durumlarının, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu, hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu ve HMTÖ toplam tutum puanlarını etkilediği bulunmuştur ($p<0,05$, Tablo 10).

❖ Araştırmada yer alan hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile hemşirelik mesleğine ilişkin toplam tutum puanları arasındaki ilişki, pozitif yönde %3 oranında çok zayıf düzeyde bulunmuştur ($r=0,030$). Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgi puanları ile hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutu arasında negatif yönde %1 oranında çok zayıf bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,011$). Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu arasındaki ilişki de pozitif yönde %2 oranında çok zayıf şekilde gerçekleşmiştir ($r=0,026$). Hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutu arasında pozitif yönde %9 oranında çok düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0,090$, Tablo 11).

6.2. Öneriler

Araştırma sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- ❖ Hemşirelik tarihi öğretiminin müfredat içerisinde yer alan mesleki derslere entegre edilerek uygun tekrarların yapılması,
- ❖ Hizmeti içi eğitim programlarında hemşirelik tarihi konularına yer verilmesi,
- ❖ Hemşirelerin hemşirelik tarihi ile ilgili konferans ve seminerlere yönlendirilmesi,
- ❖ Hemşirelik tarihine ilişkin niteliksel çalışmaların yapılması,
- ❖ Farklı evren ve örneklem gruplarında çalışmanın tekrarlanması ve sonuçlarının karşılaştırılması önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

Akoijam, M. D. & Akoijam, S. D. (2015). Knowledge and attitude toward nursing as profession and their preference for nursing as a career among senior secondary students. *International Journal of Applied Research*,1, 401-403.

Al Mutair, A. & Redwan, F. (2016). Undergraduate saudi nursing students attitudes towards nursing profession. *J Nurs Care*, 5, 2167 - 2168.

Al Omar, B. A. (2004). Knowledge, attitudes and intention of high school students towards the nursing profession in Riyadh city, Saudi Arabia. *Saudi Medical Journal*, 152.

Andsoy, II., Güngör, T. ve Bayburtluoğlu, T. (2012). Karabük üniversitesi sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği tercih etme nedenleri ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*,1, 124-30.

Anıl, F. (2016). Türkiye’de Sağlık Alanında Öğrenci Olmak, II. Ulusal Sağlık Bilimleri Kongresi. *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:3, Ek:1, Ankara.

Altuntaş, S. ve Baykal, Ü. (2008). “İşe Karşı Tutum Ölçeği’nin” Hemşireler için uyarlanması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(1), 51.

Arda, B., Kahya, E. ve Başağaç Gül, T. (2009). *Bilim Etiği ve Bilim Tarihi*, (Genişletilmiş 2. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Arıcı, A.F. (2008). Okumayı Niye Sevmiyoruz? Üniversite öğrencileri ile mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 91-100.

Atabek Aştı, T. ve Karadağ, A. (2014). *Hemşirelik esasları*. İstanbul: Akademi Yayınları.

Ay, F. (2008). *Temel hemşirelik, kavramlar, ilkeler, uygulamalar*. İstanbul: Medikal Yayıncılık.

Bayat, B. (2014). Uygulamalı sosyal bilim araştırmalarında ölçme, ölçekler ve “Likert” ölçek kurma tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,16(3), 1-24.

Bayık, A. (2002). *Hemşirelik disiplini ve araştırma. Erefe İ.(editör) Hemşirelikte Araştırma ilke süreç ve yöntemleri*. İstanbul: Odak Ofset.

Bayraktar, D., Yılmaz, H. ve Khorshd, L. (2016). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel tutumlarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32(3), 65-74.

Beydağ, K.D. ve Arslan, H. (2008). Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin mesleki profesyonelliklerini etkileyen faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3(7), 76-87.

Bilgin, İ. (2008). *Çanakkale'nin kadın kahramanı: Safiye Hüseyin*. (1. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Birol, L. (2002). *Hemşirelik Süreci*. (5. Baskı). İzmir: Etki Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Burns, N. & Grove S.K. (2005). The Evolution of Research in Nursing. Burns N, Grove SK. (editors) *The Practice of Nursing Research Conduct, Critique, and Utilization 5th edition. USA: Elsevier*, 16-21.

Bölükbaş, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 10-17.

Coverston, C.R., Harmon K.R., Keller E.R. & Malner A. A. (2004). A comparison of Guatemalan and USA nurses' attitudes towards nursing. *Int Nurs Rev.*, 51(1), 94-103.

Çakır, Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açık öğretim fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı (İÖLP) ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 27-42.

Çelik, S., Ünal, Ü. ve Saruhan, S. (2012). Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *İ.Ü.F.N. Hem. Dergisi*, 20(3), 193-199.

Çevik, E., Tapucu, A. ve Aksoy, Ş. (2004). Florence Nightingale'in hemşirelik öğretilerine ve feminist ideolojiye katkılarına genel bir bakış. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, 12(3), 177-182.

Çoban, İ. (1999). *Çağdaş hemşire iş tanımını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hemşirelerinin benimseme ve uygulama durumu*. (yayımlanmamış bilim uzmanlığı tezi). İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

Çoban, G. İ. ve Kaşıkçı, M. (2010). *Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi*. (doktora tezi). Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

DeLaune, S.C. & Ladner, P.C. (2002). *Fundamentals of Nursing: Standards & Practice. Second Edition*. Delmar/Thomson Learning.

Demir Dikmen, Y., Önder, M., Yorgun, S., Usta, Y.Y., Umur, S. ve AYTEKİN, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 158-164.

Demir, S. ve Kocaman Yıldırım, S. (2014). Psikiyatri hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(1), 25-32.

Demirci, K. (1991). *Hinduizmin kutsal metinleri vedalar, bilimsel araştırmalar Dizisi/15*. İstanbul: İşaret Yayınları.

Durmuşoğlu, M.C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.

Erdemir, A. D. (2014). *Tıp tarihi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Eren, N. ve Uyer, G. (1993). *Sağlık meslek tarihi ve ahlakı*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.

Ergöl, Ş. (2011). Türkiye’de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 152-155.

Ergün, G. ve Güzel, A. (2016). Sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü ilk ve son sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13, 1271-1284.

Eskimez, Z. (2008). Lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 58-67.

Gol, I. (2018). Nursing students' attitudes towards the nursing profession in relation to their altruism levels. *International Journal of Caring Sciences, May-August 2018*, 11,(2), 663.

Gömlüksiz, M.N. (2004). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21, Erişim Tarihi: 13.03.2019, http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_I/mehmet_nuri.doc,

Gören, Ş. Y. ve Yalım, N. Y. (2016). Hemşirelik tarihinde bir öncü “Safiye Hüseyin Elbi”. *Lokman Hekim Dergisi*, 6(2), 38-45.

Gülner, E. ve Çalışkan, N. (2014). Hemşirelerin ventrogluteal bölgeye intramüsküler enjeksiyon uygulamasına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(2), 70-77.

Güneş, Ü., Demir, Y., Eşer, İ. & Khorshid, L. (2008). Papers presented by nurses at scientific events in Turkey. *International Journal of Human Sciences*, 5, 1-11.

Güven, Ş.D. (2019). Lise son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi: Nevşehir ili örneği. *Turk J Clin Lab.*, 1, 6-11.

Hisar, F. & Karadağ, A. (2010). Determining The Professional Behaviour of Nurse Executives. *International Journal of Nursing Practice*, 6(4), 335-341.

Holme, A. (2015). Why history matters to nursing. *Nurse Education Today*, (35), 635-637.

İnce, S. ve Korshid, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18, 3.

İpek, C. ve Bayraktar, Ş. (2004). Aday öğretmenlerin fen bilimleri ve sosyal bilimlere bakışları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 35-50.

İsmailoğlu, L. (1991). *Farklı sosyo - ekonomik düzeylerdeki lise son sınıf öğrencilerinin meslekleri algulamaları*. (yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara.

Joolae, S., Mehrdad, N. & Bohrani, N. (2006). A survey on nursing student's opinion toward nursing and reasons for giving it up. *Iran J Nurs Res.*, 1(1), 21-28.

Karabulut, N., Gürçayır, D. ve Aktaş, Y.Y. (2017). Hemşirelik araştırma tarihi. *ACU Sağlık Bil Derg* 2019; 10(2),121-128.

Karadağ, A., Çalışkan, N. ve Göçmen Baykara, Z. (2017). *Hemşirelik teorileri ve modelleri*. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık.

Karamanoğlu, A.Y., Özer, F.G. ve Tuğcu, A. (2009). Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 14(1), 12-17.

Kim Godwin, Y.S., Baek, H. & Wynd, C.A. (2010). Factors influencing professionalism in nursing among korean american registered nurses. *Journal of Professional Nursing*, 26(4), 242-249.

Koç, Z. ve Sağlam, Z. (2009). Lise son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri ve mesleği seçme durumlarının belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12, 1-11.

Konukbay, D., Yıldız, D., Eren, Fidancı, B., Yavuz, S., Akyol, M. ve Akbayrak, N. (2014). Determination of professional behaviours of nurses working in an educational and research hospital. *International Journal of Caring Sciences*, 7(2), 633-641.

Korkmaz, F. (2002). *Hemşirelerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri*. (bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Korkmaz, F. ve Görgülü, S. (2010). Hemşirelerin meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi (2010)*, 1-17.

Korkmaz, F. (2011). Meslekleşme ve ülkemizde hemşirelik (Derleme). *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 59-67.

Koushali, A.N., Hajiamini, Z. & Ebadi, A. (2012). Comparison of Nursing students' And Clinical Nurses' Attitude Toward The Nursing Profession. *Iran J Nursand Midwifery, Res.*, 17(5), 375-380.

Kuzulu, K. ve Koçak, F. (1993). Hacettepe üniversitesi hemşirelik yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelmelerini etkileyen faktörler ve değer sistemleri. 3. *Hemşirelik Eğitimi Simpozyumu. İstanbul, 8-10 Eylül 1993*, 120-129.

Law, W. & Arthur, D. (2003). What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career in nursing? *Int. J. Nurs. Study*, 40(1), 23-32.

Madsen, W. (2008). Teaching History Nurses; Will this make me a better Nurse? *Nurse Education Today*, 28(5), 524-529.

Lait, M. E. (2000). The Place of nursing history in an undergraduate curriculum. *Nurse Education Today*, 20, 395-400.

McAllister, M.A., Madsen, W.B., Godden, J.C., Greenhill, J.D. & Rachel, R. (2010). Teaching Nursing's History: A National Survey of Australian Schools of Nursing, 2007–2008. *Nurse Education Today*, 30, 370-375

Miligi, E. ve Selim, A. (2014). Saudi Nursing Student's Attitudes Towards The Nursing Profession. *The West East Institute (WEI)International Academic Conference Proceedings*. Antalya, Turkey.

Orak, N.Ş. ve Alpar, Ş.E. (2012). Hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *MÜSBED 2012;2(Suppl. 1)*, 22-S31

Ökdem, Ş., Abbasoğlu, A. ve Doğan, N. (2000). *Hemşirelik Tarihi, Eğitimi ve Gelişimi*. Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yıllığı, 1(1).

Öz, F. (2004). *Sağlık alanında temel kavramlar*. Ankara: İmaj İç ve Dış Ticaret A.Ş.

Özdelikara, A., Ağaçdiken, S. ve Aydın, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bil Dergisi*, 2, 83-88.

Özden, M. (2013). *Tıbbi etik ve meslek tarihi ders kitabı*. Ankara: Ayrıntı Basımevi.

Özveren, H., Gülnar, E. ve Özden, D. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Turk J Clin Lab*, 8, 57-64.

Palmer, I. S. (1977). *Florence Nightingale: Reformer, Reactionary, Researcher*. *Nursing Research*, 26, 84-9.

Patricia, D., Connolly, C., Mann Wall, B., Whelan, J.C. & Fairman, J. (2010). Histories of nursing: the power and the possibilities, *Nurs Outlook*, 58, 207-213.

Raghda, K., Shukri Bakkar, S.B., Monther, A. & El-Damen Samira, M. (2013). Attitudes of Students at Sultan Qaboos University towards the Nursing Profession. *Sultan Qaboos Univ Med*, 13(4), 539-544.

Sand-Jecklin, K.E. & Schaffer, A.J. (2006). Nursing students' perceptions of their chosen profession. *Nursing Education Perspectives*, 27(3), 130-135.

Seçer, Ş. (2009). Mesleki yaşam modelinin oluşturulması ve mesleki analizlerde kullanımı. *Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 35-56.

Sevimli, Ş. (2005). *Anadolu uygarlıklarında temizlik kavramı ve uygulamalarının evrimi*. (doktora tezi). Çukurova Üniversitesi. Adana.

Songlan, C., Hui, C. & Yun, X.A. (2005). Study on education of professional attitude for nursing students. *Chinese Nurs Res*, 19, 704-710.

Şahin, S. (2015). Hemşirelerde işe bağlı stres, *Journal of Strategic Research in Social Science (JoSReSS)* www.josress.com 2015, (1), 1.

Şentürk, S.E. 2006. *Florence Nightingale Hemşire Mektepleri ve Hastaneleri vakfı tarihçesi (1995-2006) ve Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu*. (1. Baskı). İstanbul: Birmat Matbaacılık.

Şentürk, S.E. (2014). *Hemşirelik tarihi*. (2. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.

Tarhan, G., Kılıç, D. ve Yıldız, E. (2016). Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Gülhane Tıp Dergisi*, 58, 411-41.

Taşocak, G. (2008). Türkiye’de Hemşirelik Eğitimine Genel Bakış. 6. *Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Özet Kitabı*, 22-25 Ekim 2008, Nevşehir Kapadokya.

Torun, S. (2014). *Kırım savaşında hasta bakımı ve hemşirelik*. (Birinci Baskı). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.

Turan, İ., Şimşek, Ü. ve Aslan, H. (2015). Eğitim araştırmalarında likert ölçeği ve likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 186-203.

Türk Dil Kurumu resmi internet sitesi. Meslek tanımı. (2019). Erişim Tarihi:19.02.2019, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=Meslek

Türk Hemşireler Derneği. (2019). Erişim tarihi: 14.01.2019, <http://www.turkhemsirelerderneği.org.tr/tr/thd/ilgili-kuruluslar/icn.aspx>

Ulusoy, F. ve Görgülü, S. (1996). *Hemşirelik Esasları*. Cilt: I, (2. Baskı). Ankara: 72 TDFO Ltd.Şti.

Ulusoy, M.F. (1998). Türkiye’de hemşirelik eğitiminin tarihsel süreci. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2 (1).

Velioğlu, P. ve Oktay, S. (1999). Türkiye’de Hemşirelik Araştırmalarına Tarihsel Açıdan Kısa Bir Bakış. *Hemşirelikte Araştırma Dergisi*, 1, 5-12.

Velioğlu, P. (2012). *Hemşirelikte kavram ve kuramlar*. (1. Baskı). İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık.

Vicdan Kacaroglu, A. (2010). Hemşirelikte Profesyonellik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi Sempozyum Özel Sayısı*, 261-263.

Wynd, C. A. (2003). Current factors contributing to professionalism in nursing. *Journal of Professional Nursing*, 19(5), 251-61.

Yalınkılıç, K. (2007). Türkçe öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutum ve görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 225-241.

Yılmaz Doğan, E. (2010). *Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları*. (yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Yıldırım, C. (2014). *Bilim tarihi*. (18. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, N. (2014). *Savaşlardan modern hastanelere Türkiye’de hemşirelik tarihi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Yüksek Öğretim Kurulu resmi internet sitesi. (2019). Erişim Tarihi: 15.03.2019, <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Zencir, G. ve Eşer, İ. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye örneği. *DEUHFED*, 9(2), 30-37.

Zhang, M.F. & Petrini, M.A. (2008). Factors influencing chinese undergraduate nursing students’ perceptions of the nursing profession. *International Nursing Review.*, 55(3), 74-80.

8. EKLER

EK 1. Etik Kurul Kararı

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL KARARI

Toplantı Tarihi:06.02.2019
Toplantı Sayısı: 19/03
Karar No: 2018.12.05

Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu 06.02.2019 Çarşamba günü saat 10:30'da Prof.Dr. Berkant ÖZPOLAT başkanlığında toplanarak gündemdeki Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dr.Öğrt.Üyesi Hüsna ÖZVEREN'in "Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileri İle Mesleki Tutumları" isimli başvurusunu görüştü.

KARAR:

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dr.Öğrt.Üyesi Hüsna ÖZVEREN'in "Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileri İle Mesleki Tutumları" isimli başvurusu Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesinde belirtilmiş olan Etik İlkelerine uygun bulunmuştur.

Prof.Dr. Berkant ÖZPOLAT
Başkan

Prof.Dr. Hakan BOYUNAĞA
Başkan Vekili

Prof.Dr. Murat DEMİRBAŞ
Üye

Prof.Dr. Teoman Zafer APAN
Üye

Dr.Öğrt.Üyesi Funda ERDUGAN
Üye

Prof.Dr. Ali Ahmet DOĞAN
Üye

Dr.Öğr. Üyesi Oktay AYDIN
Üye

(Katılmadı)
Dr.Öğr. Üyesi Mehmet Zahit ADIŞEN
Üye

Doç.Dr. Meral SERTEL
Üye

EK 2. Kurum İzin Belgeleri

Ek 2.1. Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanesi Anket Uygulama İzin Belgesi

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü

Sayı : 16142545-044-E.13399
Konu : Anket Çalışması

22/06/2018

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 13/06/2018 tarihli ve 68447441-044-E.13113 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sağlık Hizmetleri Enstitüsü 90110116013 numaralı Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Tolga ALKAN'ın "Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileri ile Mesleki Tutumları" konulu tez ve anket çalışmasını Hastanemizde yapması uygun görülmüştür.
Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Dr. Öğr. Üyesi Mesut SİPAHİ
Başhekim V.

EK 2.2. T.C. Sağlık Bakanlığı Yozgat Şehir Hastanesi Anket Uygulama İzin Belgesi

T.C.
YOZGAT VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

Sayı : 92198657-771
Konu : Anket Çalışması Hk.

Sayın Tolga ALKAN

İlgi : 31/10/2018 tarihli ve 92198657-000-6147 sayılı dilekçeniz.

İlgi tarihli ve sayılı dilekçenize istinaden "Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileriyle Mesleki Tutumları" konulu anket çalışmanızı 2018-2019 tarihleri arasında yapmanız kaydıyla, çalışmalarının sağlık tesisinde hizmeti aksatmayacak şekilde yürütülmesi, araştırmaya katılımlarının gönüllülük esasına göre yapılması, kişisel verilere ve özel hayatın korunmasına özen gösterilmesi, ankete katılacak Hemşirelerin rızalarının alınması, yapılacak çalışmanın sonucunun Bakanlığımız bilgisi dışında ilan edilmemesi kaydıyla Birliğimize bağlı Yozgat Şehir Hastanesinde anket çalışmanızın yapılması İl Sağlık Müdürlüğümüz tarafından uygun görülmüş olup; Bilimsel Araştırma Talepleri Değerlendirme Formu yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize sunulur.

e-İmzalıdır.
Dr. Fatih ŞAHİN
İl Sağlık Müdürü

EK:
Bilimsel Araştırma Talepleri Değerlendirme Formu

	YOZGAT İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ BİLİMSEL ARAŞTIRMA TALEPLERİ DEĞERLENDİRME FORMU	Doküman No	EGT. FR. 18
		Yayın Tarihi	02.05.2014
		Revizyon Tarihi	-
		Revizyon No	0
		Sayfa No/Sayfa Sayısı	1/1

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Tolga ALKAN
Kurumu / Üniversitesi	Bozok Üniversitesi
Araştırma Yapılacak İller	Yozgat
Araştırma Yapılacak Sağlık Tesisleri	Yozgat Şehir Hastanesi
Araştırmanın Konusu	Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileriyle Mesleki Tutumları
Araştırmanın Statüsü	Anket
Ön İzin Formu	(*)Var / () Yok
Başvuru Belgeleri	Başvuru Formu (*) Var / () Yok Üniversite / Kurum Talebi (*)Var / () Yok Araştırma Yöntemi Örneği (*) Var / () Araştırma Detay Formu (*) Var / () Yok Kurumsal Kimlik Belgesi (*) Var / () Yok Etik Kurul Raporu () Var / (*) Yok / () Karar Aşamasında
Veri Toplama Araçları	Anket
Araştırmanın Yapılacağı Tarih Aralığı	2018-2019
Görüş İstenilecek Birimler	-
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Başvuru yapılacak Hastaneden alınacak ön izin formu ve araştırma çalışmaları başvuru formu, araştırma detay formu, danışman tarafından imzalı anket örneği ve kurumsal kimlik belgesi örneği belgelerinin teslimi halinde, Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü tarafından anket çalışmasının yapılmasına müsaade edilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oybirliği / Oyçokluğu ile alınmıştır.
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı:	Gereğesi

14/11/2018

KOMİSYON

Üye
Hastane Başhekimi
Op. Dr. Aziz Ahmet SUREL

Üye
Başkan Yardımcısı
Dr. Murat BAŞKAL

Üye
Başkan Yardımcısı
Dr. Abdullah CEŞUR

Üye
Başkan
Uz. Dr. Cahit Bekir KAYHAN

Komisyon Başkanı
İl Sağlık Müdürü
Dr. Fatih ŞAHİN

EK 3. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Kullanımına İlişkin İzin Belgesi

ÖLÇEK TUTUM 1.docx

gülay ipek <laypek_6@hotmail.com>

25.04.2018 18:05

Kime: tolga-alkan@hotmail.com

[Tüm ekleri kaydet](#)

ATT00001.txt
30 bayt

ÖLÇEK TUTUM 1.docx.pdf
244,68 KB

Sayın Tolga Alkan

Ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz, ekte ölçekle ilgili bilgi ve kaynak gösterimi için ilgili künyeyi gönderiyorum

Kolaylıklar dilerim,

Doç. Dr. Gülay İpek Çoban

Atatürk Üniversitesi

Hemşirelik Fakültesi

EK 4. Gönüllü Onam Formu

Bilgilendirme Bölümü

Sevgili Katılımcı,

“**Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileri ile Mesleki Tutumları**” başlıklı bu araştırma, Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı tarafından yapılmaktadır. Araştırma, **hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumlarını** belirlemek amacıyla planlanmıştır. Sizin yanıtlarınızdan elde edilecek sonuçlarla **hemşirelik bakım kalitesini artırmaya yönelik olarak** kullanılacaktır. Bu nedenle soruların tümüne ve içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Bu form aracılığı ile elde edilecek bilgiler gizli kalacaktır ve sadece araştırma amacıyla (veya “bilimsel amaçlar için”) kullanılacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya anketi doldururken istemezseniz son verebilirsiniz.

Anket formuna adınızı ve soyadınızı yazmayınız.

Anketimiz **3** bölümden oluşmaktadır. **89** soruluk, **15-20** dk. zamanınızı alacak bu çalışmada yanıtlarınızı, soruların altında yer alan seçenekler arasından uygun olanı daire içine alarak ya da açık uçlu sorularda sorunun altında bırakılan boşluğa yazarak belirtiniz. Birden fazla seçenek işaretleyebileceğiniz sorularda, size uygun gelen bütün seçenekleri işaretleyiniz. Eğer sorunun yanıtları arasında “diğer” seçeneği mevcutsa ve yanıtınız var olan seçenekler arasında yer almıyorsa, bu durumda yanıtınızı diğer seçeneğindeki boşluğa yazınız.

Anketi yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda aşağıdaki kişi(ler) ile iletişim kurabilirsiniz:

Sorumlu Araştırmacı

Adı Soyadı: Tolga ALKAN

Telefon: 0535 370 9315

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorsanız aşağıdaki kutucuğu X ile işaretleyiniz ve devam ediniz.

Kabul ediyorum

Gönüllü Oluru Bölümü

“Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama, sorumlu araştırmacı tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi ya da araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi biliyorum”.

“Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın, kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum”.

Gönüllünün,

Adı-Soyadı:

Tarih ve İmza:

Sorumlu Araştırmacı,

Ad-Soyadı:

Tarih ve İmza:

EK 5. Veri Toplama Formu

Ek 5.1. Anket Formu

HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK TARİHİ BİLGİLERİ İLE MESLEKİ TUTUMLARI

Sayın Katılımcı, dolduracağınız anket, hemşirelerin hemşirelik tarihi bilgileri ile mesleki tutumlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara içtenlikle yanıt vermeniz ve gönüllü katılımınız çalışmanın sonuçlarını olumlu yönde etkileyecektir. Bu kayıtlar kimliğiniz belirtilmeden bilimsel nitelikteki yayınlarda kullanılacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz. **Araştırmacının Adı ve Soyadı:** Hemşire Tolga Alkan

Sorumlu Araştırmacının Adı ve Soyadı: Yrd. Doç. Dr. Hüsna ÖZVEREN

BİRİNCİ BÖLÜM: HEMŞİRELERİN TANITICI ÖZELLİKLERİ

- 1- **Yaşınız:** ( ) 30 yaş ve altı ( ) 31-35 ( ) 36-40 ( ) 41-50 ( ) 50 yaş üstü
- 2- **Cinsiyetiniz:** ( ) Kadın ( ) Erkek
- 3- **Eğitim durumunuz:** ( ) Sağlık Meslek Lisesi ( ) Hemşirelikte Ön Lisans ( ) Hemşirelikte Lisans ( ) Hemşirelikte Yüksek Lisans ( ) Hemşirelikte Doktora ( ) Diğer.....
- 4- **Hemşirelikte toplam hizmet yılınız nedir? :**.....ay-.....yıl.....
- 5- **Şu an çalıştığınız bölümü yazınız:** .....
- 6- **Şu an çalıştığınız bölümdeki toplam çalışma süreniz:**.....ay.....yıl
- 7- **Medeni durumunuz:** ( ) Evli ( ) Bekar ( ) Diğer
- 8- **Çalıştığınız klinikteki çalışma konumunuz nedir?** ( ) Klinik sorumlu hemşiresi ( ) Klinik hemşiresi ( ) Yoğun bakım hemşiresi ( ) Ameliyathane hemşiresi ( ) Poliklinik Hemşiresi ( ) Diğer.....
- 9- **Çalıştığınız klinikte isteyerek mi çalışıyorsunuz?** ( ) Evet ( ) Hayır
- 10- **Hemşirelik mesleğini isteyerek mi seçtiniz?** ( ) Evet ( ) Hayır

11- Hemşirelik mesleğini seçme nedeniniz?( ) İş güvencesi nedeniyle ( ) Baskı nedeniyle

( ) Ekonomik nedenler (düzenli-görece yüksek gelir) ( ) Aile/ebeveyn ( ) Bireysel özelliklerime uygun olması

( ) Tercih sırasında danışman/ öğretmen vb. yönlendirmesi ( ) Hemşirelik mesleğine olan ilgim

( ) Sağlık hizmetlerinin doğası/insanlara yardım etme boyutu ( ) Çoğunlukla kadınların tercih ettiği meslek olması

( ) Yakın çevrede sağlık personeli olması ( ) Puan nedeniyle ( ) Diğer.....

12- Hemşirelik mesleğini severek mi yapıyorsunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

13- Hemşirelik mesleğine ilişkin duygularınız? ( ) Mesleğimi seviyorum ( ) Mesleğimi sevmiyorum

14- Mesleğinizi değiştirmek istermiydiniz?( )Evet( ) Hayır ( ) Kararsızım

15- Hemşirelik tarihi ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? ( ) Evet ( ) Hayır

16- Cevabınız evet ise bu eğitimi nereden aldınız?( ) Üniversite eğitimi sırasında ( ) Hizmet içi eğitim

( ) Kongre ve seminerden( ) Kitap ve dergileri( ) İnternet ( ) Diğer (belirtiniz).....

17- Hemşirelik tarihi ile ilgili aldığınız bilgiyi yeterli buluyormusunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

18- Sizce hemşirelik tarihine gerekli önem veriliyor mu? ( ) Evet ( ) Hayır

19- Hemşirelik tarihine ilişkin eğitim almak istermisiniz? ( ) Evet ( ) Hayır

20. Sizce hemşirelik tarihi eğitimine gerek varmı?

( ) Evet ise neden?.....

( ) Hayır ise neden?.....

21. Kitap okuma alışkanlığınız var mı? ( ) Evet ( ) Hayır

22. Hangi tür kitapları okursunuz?( ) Edebiyat ( ) Popüler bilim ( ) Mesleki ( )Tarih ( ) Diğer.....

23. Hemşirelikle ilgili bilimsel bir yayın (bilimsel dergi, kitap v.b.) takip ediyor musunuz?

( ) Her zaman ( ) Bazen ( ) Hiçbir zaman

İKİNCİ BÖLÜM: HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK TARİHİ BİLGİLERİ

HEMŞİRELİK TARİHİ BİLGİ SORULARI	DOĞRU	YANLIŞ	BİLMİYORUM
1. Hemşireliğin tarihi kadının sağaltıcı (şifa verici) rolü ile başlar.			
2. İlk çağ uygarlığında sağlık-hastalık kavramının bilimsel açıklaması yapılmıştır.			
3. İlk çağ uygarlıklarında kötü ruhların hastalık yaptığına inanılmıştır.			
4. Ortaçağda Hristiyanlık inancı hemşirelik mesleğinin gelişimini olumsuz etkilemiştir.			
5. Ortaçağda yardım ve bakım amacıyla gönüllü olarak çalışan kadınlara “Deacones” (Dekones) adı verilmiştir.			
6. Ortaçağda kadınlar arasında ilk hemşirelik örgütünü Phobe kurmuştur.			
7. Ortaçağda hemşirelik hizmetleri, sadece kilise bünyesinde verilmiştir.			
8. Ortaçağda hemşirelik hizmetleri hastanın fizyolojik gereksinimlerini karşılamak, ilaçları vermek ve yaraları temizlemek gibi basit bir şekilde uygulanmıştır.			
9.Ortaçağın sonuna doğru kiliseye ve din adamlarına olan güvenin sarsılması hemşireliğin konumunu da olumsuz etkilemiştir.			
10.Ortaçağda hemşirelere karşı yapılan büyücülük suçlamaları 13. yy’dan 18. yy’ın ortalarına kadar devam etmiştir.			
11.İslam toplumlarında yaralı ve hasta bakımı için ilk kadın topluluğu Hz. Muhammed zamanında kurulmuştur.			
12. Yeni çağda modern hemşireliğe doğru ilk adımlar St.Vincent Paul tarafından Hayırsever Hemşireler Örgütünün kurulmasıyla atılmıştır.			
13. Yakınçağda kentleşme, özgürlük hareketleri, insan ve kadın hakları gibi gelişmeler hemşireliğin gelişimine ivme kazandırmıştır.			
14. Florance Ningtingale, modern hemşirelik eğitiminin kurucusu olmuştur.			
15.Kırım Savaşına giden Florence Nightingale askerlere verdiği bakımla ölüm oranını %30’dan %2’lere kadar düşürmüştür.			
16.12 Mayıs Hemşirelik haftası olarak kutlanmaktadır.			

17. Uluslar arası hemşireler birliği (ICN) 1990 yılında kurulmuştur.			
18. Türk Hemşireler Derneği (ilk adı Hasta Bakıcılar Cemiyeti) 1943 yılında kurulmuştur.			
19. Ülkemizde hemşirelik mesleğine olan gereksinimi ilk fark eden Prof. Dr. Besim Ömer Akalın Paşa'dır.			
20. Türkiye'de modern hemşireliğin kurucusu Safiye Hüseyin Elbi'dir.			
21. Cumhuriyet döneminin ilk hemşirelik okulu Besim Ömer Paşa Hemşirelik Lisesi'dir.			
22. Türkiye'de hemşirelikte lisans eğitimi ilk kez Hacettepe üniversitesi'nde başlamıştır.			
23. Türkiye'de hemşirelikte yüksek lisans eğitimi ilk kez Ege üniversitesi'nde başlamıştır.			
24. Türkiye'de hemşirelikte doktora eğitimi ilk kez Hacettepe üniversitesi'nde başlamıştır.			
25. 1954 yılındaki Hemşirelik Kanunu 2017 yılında yeniden düzenlenmiştir.			
26. Türkiye'de ilk hemşirelik fakültesi Hacettepe Üniversitesinde açılmıştır.			

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI

HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Hemşirelik mesleği hata kabul etmez.					
2. Hemşirelik mesleği ancak çok sevilirse yapılabilir.					
3. İnsanlık var oldukça hemşirelik mesleği de var olacaktır.					
4. Hemşirelik sürekli okumayı, teknolojiyi takip etmeyi gerektiren bir meslektir.					
5. Hemşireliğin en sevdiğim yönü insanlara yardım etme olanağı sağlıyor olmasıdır.					
6. Hemşireliğin bilginin yanı sıra beceri gerektiren bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
7. Hemşireliğin vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiğini düşünüyorum					
8. Hemşireliğin çok sabır isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
9. Hemşireliğin manevi doyumunun maddi doyumundan daha önemli olduğunu düşünüyorum.					
10. Hemşirelik mesleğini tercih edenlerin merhametli olmaları gerektiğini düşünüyorum.					
11. Diğer mesleklere oranla daha çok empati yapmayı gerektirir					
12. Hemşirelerin sağlık ekibinin vazgeçilmez üyesi olduklarını düşünüyorum.					
13. Hemşirelerin iyi insanlar olmaları gerektiğini düşünüyorum.					

HMTÖ Maddeleri	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
14. Hemşirelikte iletişimin çok önemli olduğunu düşünüyorum.					
15. Hemşirelik doğrudan insana hizmet verdiği için ulvi/yüce bir meslektir.					
16. Hemşirelikte güler yüzlülük, anlayışlı olma, fedakarlık, yardımseverlik gibi kişisel özelliklerinin önemli olduğunu düşünüyorum.					
17. Hemşireliğin toplum için çok gerekli bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
18. Hemşireliğin soğukkanlılık gerektirdiğini düşünüyorum.					
19. Hangi koşullar altında olursa olsun hemşirelik yaparım.					
20. Her zaman hemşirelik mesleğine hayranlık duymuşumdur.					
21. Çocuklarımın hemşire olmalarını istemem.					
22. Hemşirelik mesleğini seviyorum.					
23. Ben asla hemşirelik yapamam.					
24. Hemşirelik onur verici bir meslektir.					
25. Bence hemşirelik keyifli bir meslek değildir.					
26. Hemşirelik genellikle zorunlu kalınmadıkça tercih edilmeyen bir meslektir.					
27. Hemşirelik idealimdeki mesleğe çok yakın bir meslektir.					
28. Bu meslekten nefret ediyorum.					
29. Hemşireliğin gelecek vaat eden bir meslek olduğunu düşünüyorum.					

30. Hemşirelik yapmaktansa işsiz kalmayı tercih ederim.					
31. Hemşireliğin benim için en uygun meslek olduğunu düşünüyorum.					
32. Hemşireliğin fedakarlık isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum					
33. Herkesin hemşirelik yapamayacağını düşünüyorum					
34. Hemşirelik mesleğinin çok yorucu olduğunu düşünüyorum.					
35. Hemşireliğin büyük sorumluluk isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum					
36. Hastalarla en çok iletişim kuran sağlık ekibi üyelerinin hemşireler olduğunu düşünüyorum					
37. Hemşirelikte iş bulma imkanının fazla olduğunu düşünüyorum.					
38. Hemşirelerin çalışma koşullarının çok ağır olduğunu düşünüyorum.					
39. Hemşirelik mesleğinin hak ettiği yerde olmadığını düşünüyorum.					
40. Bence bir toplumun sağlığı hemşirelere bağlıdır.					

EK 5.2. Hemşirelik Tarihi Bilgi Soruları Cevap Anahtarı

HEMŞİRELİK TARİHİ BİLGİ SORULARI	DOĞRU	YANLIŞ	BİLMİYORUM
1. Hemşireliğin tarihi kadının sağaltıcı (şifa verici) rolü ile başlar.	X		
2. İlk çağ uygarlığında sağlık-hastalık kavramının bilimsel açıklaması yapılmıştır.		X	
3. İlk çağ uygarlıklarında kötü ruhların hastalık yaptığına inanılmıştır.	X		
4. Ortaçağda Hristiyanlık inancı hemşirelik mesleğinin gelişimini olumsuz etkilemiştir.		X	
5. Ortaçağda yardım ve bakım amacıyla gönüllü olarak çalışan kadınlara “Deacones” (Dekones) adı verilmiştir.	X		
6. Ortaçağda kadınlar arasında ilk hemşirelik örgütünü Phobe kurmuştur.	X		
7. Ortaçağda hemşirelik hizmetleri, sadece kilise bünyesinde verilmiştir.		X	
8. Ortaçağda hemşirelik hizmetleri hastanın fizyolojik gereksinimlerini karşılamak, ilaçları vermek ve yaraları temizlemek gibi basit bir şekilde uygulanmıştır.	X		
9.Ortaçağın sonuna doğru kiliseye ve din adamlarına olan güvenin sarsılması hemşireliğin konumunda olumsuz etkilemiştir.	X		
10.Ortaçağda hemşirelere karşı yapılan büyücülük suçlamaları 13. yy’dan 18. yy’ın ortalarına kadar devam etmiştir.	X		
11.İslam toplumlarında yaralı ve hasta bakımı için ilk kadın topluluğu Hz. Muhammed zamanında kurulmuştur.	X		
12. Yeni çağda modern hemşireliğe doğru ilk adımlar St.Vincent Paul tarafından Hayırsever Hemşireler Örgütünün kurulmasıyla atılmıştır.	X		
13. Yakınçağda kentleşme, özgürlük hareketleri, insan ve kadın hakları gibi gelişmeler hemşireliğin gelişimine ivme kazandırmıştır.	X		

14. Florance Ningtingale, modern hemşirelik eğitiminin kurucusu olmuştur.	X		
15.Kırım Savaşına giden Florence Nightingale askerlere verdiği bakımla ölüm oranını %30'den %2'lere kadar düşürmüştür.		X	
16. 12 Mayıs Hemşirelik haftası olarak kutlanmaktadır.	X		
17. Uluslar arası hemşireler birliği (ICN) 1990 yılında kurulmuştur.		X	
18. Türk Hemşireler Derneği (ilk adı Hasta Bakıcılar Cemiyeti) 1943 yılında kurulmuştur.		X	
19.Ülkemizde hemşirelik mesleğine olan gereksinimi ilk fark eden Prof. Dr. Besim Ömer Akalın Paşa'dır.	X		
20. Türkiye'de modern hemşireliğin kurucusu Safiye Hüseyin Elbi'dir.	X		
21. Cumhuriyet döneminin ilk hemşirelik okulu Besim Ömer Paşa Hemşirelik Lisesi'dir.		X	
22. Türkiye'de hemşirelikte lisans eğitimi ilk kez Hacettepe üniversitesi'nde başlamıştır.		X	
23. Türkiye'de hemşirelikte yüksek lisans eğitimi ilk kez Ege üniversitesi'nde başlamıştır.		X	
24. Türkiye'de hemşirelikte doktora eğitimi ilk kez Hacettepe üniversitesi'nde başlamıştır.	X		
25. 1954 yılındaki Hemşirelik Kanunu 2017 yılında yeniden düzenlenmiştir.		X	
26.Türkiye'de ilk hemşirelik fakültesi Hacettepe Üniversitesinde açılmıştır.		X	

EK 6. Tablolar

EK 6.1. Hemşirelerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Hemşirelik Tarihi Bilgi Puan Ortalamalarının Dağılımı

Tanıtıcı Özellikleri	n	Toplam		İstatistiksel değerlendirme
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	
Hemşireliği seçme nedeni				
İş Güvencesi				
Evet	186	10,08±3,8	0-21	t=1,021 p=0,308
Hayır	216	9,68±4,01	0-21	
Baskı				
Evet	21	10,52±4,23	3-21	t=0,791 p=0,430
Hayır	381	9,83±3,9	0-21	
Ekonomik				
Evet	62	9,81±4,36	2-21	t=-0,118 p=0,906
Hayır	340	9,88±3,84	0-21	
Aile/Ebeveyn				
Evet	67	9,39±4,53	2-21	t=-0,970 p=0,335
Hayır	335	9,96±3,78	0-21	
Bireysel özelliklere uygunluk				
Evet	45	10,49±3,78	2-21	t=1,133 p=0,258
Hayır	357	9,79±3,93	0-21	
Tercih sırasında yönlendirilme				
Evet	56	10,32±4,17	0-21	t=0,939 p=0,349
Hayır	346	9,79±3,87	0-21	
Hemşirelik mesleğine ilgi				
Evet	52	9,81±3,38	4-16	t=-0,114 p=0,909
Hayır	350	9,87±3,99	0-21	
İnsanlara yardım etme				
Evet	30	10,23±2,81	5-15	t=0,534 p=0,594
Hayır	372	9,84±3,99	0-21	
Çoğunlukla kadınların tercih ettiği meslek olması				
Evet	11	10,73±4,52	5-21	t=0,739 p=0,460
Hayır	391	9,84±3,9	0-21	
Yakın çevrede sağlık personeli olması				
Evet	19	8,58±3,64	3-15	t=-1,469 p=0,143
Hayır	383	9,93±3,92	0-21	
Puan nedeniyle				
Evet	22	10,5±3,45	4-16	t=0,781 p=0,435
Hayır	380	9,83±3,94	0-21	
Diğer başka nedenler				
Evet	5	8,2±5,31	2-14	t=-0,957 p=0,339
Hayır	397	9,89±3,9	0-21	

EK 6.2. Hemşirelerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Hmtö ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar

Tanıtıcı Özellikleri	n	Hemşirelik mesleğinin özellikleri		Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu		Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum		Toplam	
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max
Çalışmakta olduğunuz bölüm									
Dâhili bölümler	99	77,6±11,26	24-90	42,2±11,41	13-64	38,38±5,33	22-45	158,18±22,48	59-195
Cerrahi bölümler	79	78,18±10,32	27-90	45,61±8,8	20-65	38,73±4,73	16-45	162,52±18,83	87-200
Yoğun bakım	131	77,75±9,94	44-90	43,95±9,39	19-65	37,93±6,13	17-45	159,63±20	107-200
Ameliyathane	31	77,19±14,46	49-90	46,13±8,43	26-61	36,61±7,15	21-45	159,94±25,24	101-194
Poliklinik	13	80,31±7,52	70-90	47,08±9,89	33-62	38,08±3,75	31-43	165,46±18,71	136-189
Diğer	49	78,92±12,49	44-90	46,84±10,25	18-65	38,45±5,41	22-45	164,2±23,22	110-197
İstatistiksel değerlendirme		$F=0,260$ $p=0,935$		$F=2,245$ $p=0,065$		$F=0,735$ $p=0,598$		$F=0,866$ $p=0,504$	
Bölümünüzdeki çalışma süreniz									
0-1 yıl	188	77,81±10,54	27-90	45,29±8,94	20-65	38,27±5,48	16-45	161,37±20,02	87-200
2-4 yıl	139	78,37±11,42	24-90	43,55±11,57	13-65	38,56±5,42	17-45	160,48±22,81	59-200
5-9 yıl	57	77,02±10,88	50-90	43,74±8,88	19-61	36,49±6,5	20-45	157,25±21,19	101-196
10-14 yıl	13	81±12,69	44-90	47,15±8,91	35-61	39,08±5,07	27-45	167,23±20,73	110-188
15 yıl ve üzeri	5	76,4±12,52	58-90	40,4±10,74	30-55	40,2±4,38	33-43	157±21,67	132-184
İstatistiksel değerlendirme		$F=0,437$ $p=0,782$		$F=1,145$ $p=0,335$		$F=1,716$ $p=0,146$		$F=0,771$ $p=0,544$	
Çalıştığınız klinikteki konumunuz									
Klinik sorumlu hemşiresi	41	82±7,69	54-90	46,51±8,88	23-65	39±4,82	27-45	167,51±16,92	120-200
Klinik hemşiresi	170	77,68±10,82	24-90	44,51±10,69	13-65	38,49±5,1	16-45	160,68±21,18	59-200
Yoğun bakım hemşiresi	119	77,52±9,99	44-90	43,3±8,84	20-65	38±6,11	17-45	158,82±19,33	107-196
Ameliyathane hemşiresi	29	76,93±14,73	49-90	45,72±8,5	26-61	36,59±7,23	21-45	159,24±25,81	101-194
Poliklinik hemşiresi	15	79,47±9,4	58-90	44,73±13,52	13-62	37,2±4,52	29-45	161,4±25,29	100-196
Diğer	28	76,11±14,98	44-90	44,75±10,67	18-62	37,82±6,15	22-45	158,68±26,44	110-197
İstatistiksel değerlendirme		$F=1,450$ $p=0,205$		$F=0,770$ $p=0,572$		$F=0,885$ $p=0,491$		$F=1,114$ $p=0,352$	

EK 6.2. Devamı... Hemşirelerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Hmtö ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar

Tanıtıcı Özellikleri	n	Hemşirelik mesleğinin özellikleri		Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu		Hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum		Toplam	
		$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max	$\bar{x} \pm ss$	Min-Max
Yaş									
≤ 30 yaş	266	77,09±11,0 8	24-90	43,81±9,78	13-65	38,15±5,52	16-45	159,05±20,9	59-200
31-35 yaş	56	78,29±10,3 7	44-90	44,07±10,1 2	19-60	38,13±6,15	20-45	160,48±21,72	107-191
36-40 yaş	51	80,18±9,55	50-90	46,59±10,1 8	22-65	37,88±5,97	17-45	164,65±20,73	101-196
41-50 yaş	29	81,66±12,4 3	47-90	47,55±10,2 4	23-62	38,9±4,96	27-45	168,1±22,42	115-197
İstatistiksel değerlendirme		F=2,394 p=0,068		F=2,138 p=0,095		F=0,207 p=0,891		F=2,327 p=0,074	

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Tolga ALKAN

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 12.02.1984- ANKARA

Medeni Hali: Evli

Telefon: 0535 370 93 15

Fax: -

e-mail: tolga-alkan@hotmail.com

Eğitim

Derece

Eğitim Birimi

Lise (1998-2002)

Kayseri Lisesi

Lisans (2010-2014)

Yozgat Bozok Üniversitesi SYO Hemşirelik Bölümü

Yüksek Lisans (2016-2019)

Bozok Üniversitesi-Kırıkkale Üniversitesi Ortak

Yüksek Lisans Programı Hemşirelik Esasları

Anabilim Dalı

İş Deneyimi

Yıl

Yer

2014 - Devam ediyor

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Gevher Nesibe Hastanesi Beyin Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesi

Yabancı Dil: İngilizce